

Opinnäytetyö (AMK)
Myyntityön Koulutusohjelma
Rahoitus- ja vakuutuspalvelut
2012

Anna Haakana

ELÄKEPÄIVIEN TURVA

– Nuorten eläkesäästäminen

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Myyntityön koulutusohjelma | Rahoitus- ja vakuutuspalvelut

Syyskuu 2012 | 55

Jukka Rantala

Anna Haakana

ELÄKEPÄIVIEN TURVA – NUORTEN ELÄKESÄÄSTÄMINEN

Eläkepäivät ovat jokaisella suomalaisella edessä ennemmin tai myöhemmin. Opinnäytetyön päätavoitteena oli selvittää, mikseivät nuoret ole valmistautuneet tuleviin eläkepäiviinsä aloittamalla eläkesäästämistä.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin Suomen eläkejärjestelmää sekä verotuetta eläkesäästämistä lakisääteisen eläkkeen tukena. Hain teoriaosuuteen ajankohtaista tietoa joten lähteiden laatu hieman kärsi minkä johdosta lähdemateriaali rakentuu suurilta osin sähköisistä lähteistä.

Opinnäytetyön empiirinen osa toteutettiin haastattelututkimuksena kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän mukaan. Haastattelujen tarkoituksena oli kartoittaa nuorten suhdetta eläkesäästämiseen sekä heidän mietteitään eläkesäästämisestä saatavasta informaatiosta ja sen laadusta.

Tutkimuksen johtopäätöksenä kävi ilmi, että nuorilla ei niinkään ollut tarpeeksi tietoa eläkesäästämisestä eivätkä he olleet osanneet sitä itse hakea. Nuoret myös luulivat että kuukausittaisen säästösumman pitäisi olla melko suuri jotta eläkesäästämisen voisi aloittaa. Tutkimuksessa käytiin hieman läpi myös markkinoinnin puutteita sekä niitä mahdollisia keinoja joiden avulla tarvittava tieto voitaisiin saada nuorille asti ja päätös eläkesäästämisen aloittamisesta helpottuisi.

ASIASANAT:

Eläkesäästäminen, PS-tili, eläkevakuutus, eläkejärjestelmä

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Personal Sales | Financing and Insurance Services

October 2012 | Total number of pages: 55

Instructor: Jukka Rantala

Anna Haakana

THE SECURITY OF RETIREMENT – Retirement savings of the young adults

Retirement days are sooner or later in front of every Finn. The main goal of this thesis was to solve why young adults have not prepared to their retirement days by starting up their own retirement saving.

The theory section of the thesis discusses of Finland's retirement system and how tax supported retirement savings support statutory pensions. I tried to find current information so the quality of sources little bit suffered because most of the sources are electronic.

The empiric section of the thesis was carried through by the qualitative research method by organizing personal interviews. The main goal of interviews was to clarify what is young adults' relationship to retirement savings and what they think about the quality of the retirement savings' information.

The conclusion of the thesis was that young adults did not have much information about retirement saving. They also thought that monthly saving amount should have been very big that they could have started saving for retirement. I also studied some marketing to figure how to get the information about retirement savings to young adults so they could decide to start saving for retirement days.

KEYWORDS:

Retirement saving, PS-account, retirement insurance, retirement system

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET (TAI SANASTO)	6
1 JOHDANTO	7
2 ELÄKEJÄRJESTELMÄ SUOMESSA	9
2.1 Työeläke	9
2.1.1 Työeläkemaksut ja eläkkeen määrä	10
2.1.2 Eläkelaitokset	11
2.2 Kansaneläke	12
2.3 Työkyvyttömyysetuudet	13
2.4 Osa-aikaeläke	14
2.5 Muita eläke-etuuksia	15
2.6 Tulevaisuudennäkymät	16
2.6.1 Väestön rakenne	16
2.6.2 Valtion eläketulot ja -menot	17
2.6.3 Eläkkeen suuruus	17
3 VAPAAEHTOINEN ELÄKESÄÄSTÄMINEN	19
3.1 Eläkevakuutukset	20
3.1.1 Korkosidonnainen eläkevakuutus	20
3.1.2 Sijoitussidonnainen eläkevakuutus	21
3.2 PS-tilit	22
3.3 Verovähennysoikeus	23
3.4 Vapaaehtoisten eläkesäästöjen nostaminen	24
3.5 Eläkesäästäminen investointina	25
4 CASE: NUORTEN ELÄKESÄÄSTÄMINEN	28
4.1 Haastattelututkimus	29
4.2 Tutkimustulokset	30
4.3 Ajatuksia markkinoinnista	39
4.3.1 Laskelmat myynnin tukena	43
4.3.2 Esimerkki markkinointisuunnitelmasta	48
5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	50

LÄHTEET

52

LIITTEET

Liite 1. Haastattelulomake

KUVAT

Kuva 1. Arvio keskieläkkeen kehityksestä	18
Kuva 2. Eläkesäästämisen aloittaminen	32
Kuva 3. Eläkesäästämisestä saatu tieto	36

TAULUKOT

Taulukko 1. Sijoitukset 10 vuoden laina-ajalla	46
Taulukko 2. Sijoitukset 40 vuoden laina-ajalla	47

KÄYTETYT LYHENTEET (TAI SANASTO)

TyEL	Työntekijän eläkelaki
MEL	Merimieseläkelaki
KuEL	Kunnallinen eläkelaki
VaEL	Valtion eläkelaki
KiEL	Evangelisluterilaisen kirkon eläkelaki
YEL	Yrittäjän eläkelaki
MYEL	Maatalousyrittäjän eläkelaki
Keva	Kuntien eläkevakuutusyhtiö
Mela	Maatalousyrittäjien eläkelaitos
MEK	Merimieseläkekassa
PS	Pitkäaikaissäästäminen

1 JOHDANTO

Eläkkeistä tullaan keskustelemaan tulevina vuosina entistä enemmän suurien ikäluokkien jäädessä eläkkeelle. Eläkeläisten kasvava määrä saattaa omalta osaltaan johtaa työvoimapulaan, työeläkemaksujen nousuun ja tulevien eläkkeiden supistamiseen. Tulevien vuosien muutokset ja keskustelut sekä pelko eläkkeiden supistamisesta tulevat luultavasti saamaan myös nuoret kiinnostumaan entistä enemmän eläkesäästämisen eri vaihtoehdoista. Vaikkei heillä olisi sikaan vielä tällä hetkellä halukkuutta eläkesäästämisen aloittamiseen, kiinnostuksen noustessa olisi kuitenkin tärkeää, että heillä olisi jo käsitys siitä mitä vaihtoehtoja heille on tarjolla. Tällöin kynnyks eläkesäästämisen aloittamiseen olisi huomattavasti matalampi. Suomen kaltaisissa maissa, joissa eläkejärjestelmä on lakisääteinen, yksityisillä kuluttajilla ei niinkään ole vaikutusvaltaa eläkkeen kertymiseen. Yksityiselle säästämisspätökselle jää näin enemmän tilaa jolloin vaihtoehtoja tutkitaan entistä tarkemmin.

PS-laki tuli voimaan vuoden 2010 alussa, mutta sen vaikutukset eivät olleet niin suuria mitä oli odotettu. PS-tilien vastaanotto on ollut heikkoa, mikä omalta osaltaan vaikutti tämän opinnäytetyön tarpeellisuuteen. Toisena syynä ovat muutokset valtion eläkelakiin vuonna 2010 ja 2011. Nämä yhdessä ovat tehneet eläkkeistä ja eläkesäästämisestä ajankohtaisen puheenaiheen. Kuitenkaan eläkesäästämisen myynnin ja markkinoinnin keinot eivät ole niinkään kehittyneet eläkesäästämistä kohtaan kasvaneen mielenkiinnon mukana.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia nuorten kiinnostusta eläkesäästämistä kohtaan ja luoda kokonaiskuvaa siitä, mikä on nuorten tietotaso eläkkeiden ja eläkesäästämisen suhteen. Tutkimuksen pääongelma on se miksi nuoret ovat tehneet niin vähän säästämissopimuksia tulevaa eläkeikää varten. Ensimmäiseksi työssä perehdytään Suomen eläkejärjestelmään ja sen tulevaisuudennäkymiin. Eläkejärjestelmää kartoittamalla voidaan entistä syvemmin arvioida eläkesäästämisen tarpeellisuutta ja sen tuomia mahdollisuuksia. Toisessa osassa tarkoituksena on keskittyä tutkimaan erityisesti verotuetta eläkesäästämistä,

joka pitää sisällään eläkevakuutukset ja PS-tilit. Näiden teorioiden pohjalta opinnäytetyön päätarkoituksena on suorittaa haastattelututkimus nuorten eläkesäästämistä. Haastattelujen tavoitteena on selvittää, mikä on tällä hetkellä nuorten kiinnostuksen taso eläkesäästämistä kohtaan ja mitkä asiat ovat vaikuttaneet heidän säästämispäätöksiinsä. Opinnäytetyö on varsin ajankohtainen, sillä sen avulla voidaan tunnistaa millaista tietoa nuoret ensisijaisesti tarvitsevat, jotta kiinnostus eläkesäästämistä kohtaan kasvaisi. Opinnäytetyön tulosten ja päätelmien avulla toimeksiantaja, Someron Säästöpankki, voi kehittää niitä keinoja ja kanavia, joilla luoda tehokasta eläkesäästämispalvelujen markkinointia ja myyntiä. Suomen eläkejärjestelmä tulee olemaan muutosten edessä, jonka vuoksi on tärkeää panostaa eläkesäästämistä tarjoavien palvelujen laadukkaaseen ja tehokkaaseen markkinointiin.

2 ELÄKEJÄRJESTELMÄ SUOMESSA

Lakisääteinen eläkevakuutus koostuu ansiotyöhön perustuvasta työeläkkeestä ja vähimmäisturvan takaavasta kansaneläkkeestä, joiden tarkoituksena on täydentää toisiaan. Työeläkkeen jäädessä liian pieneksi eläkeikäinen saa kansaneläkkeen täysimääräisenä. Toisaalta taas työeläkkeen kasvaessa, kansaneläke pienenee asteittain. Vanhuuseläkkeelle voi jäädä vapaavalintaisesti 63–68-vuotiaana. Työntekijällä on kuitenkin mahdollisuus jäädä joko varhennetulle varhaiseläkkeelle 62-vuotiaana tai lykätylle vanhuuseläkkeelle, jonka lykkäämisaika on rajoittamaton 68 ikävuoden jälkeen. Suomessa asuvan henkilön keskimääräinen vanhuuseläke vuonna 2011 oli noin 1 270 euroa kuukaudessa kun taas eläkkeensaajia kaiken kaikkiaan oli noin 1,34 miljoonaa. (Eläketurvakeskus 2012a; 2012c; 2012e.) Kaikki eläkkeet ovat pääsääntöisesti veronalaista tuloa lukuun ottamatta niitä poikkeustapauksia, jotka ovat erikseen säädetty verovapaiksi. Eläkkeitä verotetaan ansiotuloina ja veron suuruuteen vaikuttaa kaikki eläkkeensaajan tulot ja vähennykset. Eläketuloista ei peritä työttömyys- tai työeläkevakuutusmaksua ja sairausvakuutuksen päivärahan sijaan peritään ainoastaan sairaanhoitomaksua, joka vuonna 2012 on 1,39 prosenttia. Eläketuloista voi saada eläketulovähennyksen, mutta tällöin vuositulot saavat valtionverotuksessa olla enintään 38 259,98 euroa ja kunnallisverotuksessa 24 039,08 euroa. (Vero 2012.)

2.1 Työeläke

Työeläkkeen tarkoituksena on säilyttää työntekijän ja yrittäjän tulotaso kohtuullisena. Työeläkettä karttuu kaikille työtä tekeville veronmaksajille, mukaan lukien yrittäjille. Eläkettä kertyy myös äitiys- ja vanhempainvapaan sekä sairausloman ajalta. Myös ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha sekä tutkintoon johtavasta opiskelusta maksettava opintotuki kartuttavat omalta osaltaan työeläkettä. Lakisääteisistä vakuutusmaksuista osa käytetään nykyisten eläkkeiden maksami-

seen ja loppuosa rahastoidaan tulevia eläkkeitä varten. (Työeläke 2012b; 2012c.)

Työeläkelait tulivat voimaan pääasiallisesti 1960-luvulla. Työeläkelakeja on Suomessa useita. Palkansaajien työeläketurva kertyy pääasiassa työntekijän eläkelain (TyEL), merimieseläkelain (MEL), kunnallisen eläkelain (KuEL), valtion eläkelain (VaEL) ja evankelisluterilaisen kirkon eläkelain (KiEL) mukaan. Muita eläkelakeja ovat yrittäjän eläkelaki (YEL) sekä maatalousyrittäjän eläkelaki (MYEL). Noin kuusikymmentä prosenttia työeläkevakuutetuista vakuutetaan TyEL:n mukaan. (Eläketurvakeskus 2012b.)

2.1.1 Työeläkemaksut ja eläkkeen määrä

Työeläkemaksu jakaantuu työntekijöiden ja työnantajien maksamiin osuuksiin. Työntekijän osuus maksusta vaihtelee henkilön iän mukaan. TyEL:in mukainen keskimääräinen työeläkevakuutusmaksu on vuonna 2012 22,8 prosenttia palkasta. Maksu nousi 0,4 prosenttiyksikköä vuodesta 2011. TyEL:in mukaan yksityisen työnantajan osuus palkkaperusteisesta maksusta on vuonna 2012 keskimäärin 17,35 prosenttia, kun taas kunnallisen työnantajan osuus on KuEL:in mukaan 16,35 prosenttia. TyEL:n ja KuEL:n perusteella alle 53-vuotiaiden työntekijöiden osuus työeläkevakuutusmaksusta on 5,15 prosenttia ja yli 53-vuotiaiden 6,5 prosenttia palkasta. VaEL:in vakuutusmaksuissa työnantajan osuus määräytyy työnantajakohtaisesti, mutta työntekijät maksavat saamastaan palkasta samat osuudet, mitä TyEL:n alaisuudessa työskentelevät. MEL:in mukainen eläkemaksu on 22,4 prosenttia, ja se jakautuu poikkeuksellisesti puoliksi työntekijän ja työnantajan kesken. Evankelisluterilaisen kirkon järjestelmä poikkeaa omalta osaltaan tavanomaisesta siinä, että KiEL:in mukaisen maksun suuruuksista päätetään vuosittain kirkolliskokouksissa. MYEL:in ja YEL:in vakuutusmaksuprosentit nousivat myös vuodesta 2011 lähes prosenttiyksikön, ja ovat näin ollen alle 53-vuotailta 22,50 prosenttia ja 53 vuotta täyttäneillä 23,85 prosenttia. (Työeläke 2012a.)

Suurimmalla osalla alle 53-vuotiaista karttuu palkkatuloista eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa. 53 vuotta täyttäneelle eläkettä karttuu 1,9 prosenttia ja 63 vuotta täyttäneelle 4,5 prosenttia vuotuisesta palkkatulosta. Poikkeuksena kuitenkin ovat esimerkiksi ennen vuotta 1950 syntyneet kunnallisen alan työntekijät, joilla eläkettä karttuu 2 prosenttia 63 ikävuoteen asti. (Työeläke 2012b.) Suomessa asuvat yrittäjät ja työntekijät saavat vuosittain työeläkeotteen johon on listattu työskentelystä kertyneet ansiot, joiden perusteella työeläke aikanaan tullaan laskemaan. Julkisella alalla tehdyt työt eivät ole aikaisemmin olleet mukana työeläkeotteessa, mutta vuonna 2012 se tulee sisältämään ensimmäisen kerran niin yksityisen kuin julkisenkin alan ansiotiedot. Useimmat työeläkeyhtiöt ja -laitokset lähettävät yli 50-vuotiaille arvion tulevasta eläkkeestä. Alle 50-vuotiaiden työeläkeote kertoo ainoastaan edellisen vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrän. (STTK 2012; Työeläke 2012a.)

Työeläkkeisiin tehdään vuosittain indeksitarkastukset, joihin vaikuttavat kuluttajanhinta- ja ansiotasoindeksin muutokset. Nämä indeksitarkastukset pitävät eläkkeen ostovoiman ajantasaisena. Palkkojen muutosten osuus työeläkeindeksissä on noin 20 prosenttia ja palkkojen noin 80 prosenttia. Eläkkeen määrään vaikuttaa myös elinaikakerroin, jonka avulla eläkkeet suhteutetaan odotetavissa oleviin elinvuosiin. Elinaikakerroin määritetään kullekin ikäryhmälle 62 vuoden iässä. Kerrointa määrittäessä käytetään aina viiden edellisen vuoden kuolevuustilastoja. Tätä kerrointa käytetään kertomaan tuleva vanhuuseläke siinä tapauksessa jos työntekijä jää eläkkeelle 62-vuotiaana tai sen jälkeen. Työntekijän jäädessä eläkkeelle ennen 62 ikävuotta, vanhuuseläkkeessä käytetään eläkkeen alkamisvuodelle laskettua kerrointa. (Työeläke 2012a; 2012b; 2012d.)

2.1.2 Eläkelaitokset

Työeläkettä hoitavat yksityiset eläkeyhtiöt, eläkesäätiöt ja eläkekassat, joiden lisäksi on myös erilaisia erityisalojen eläkelaitoksia. Eläkelaitosten tehtäviin kuuluu vakuutusmaksujen kerääminen, työntekijöiden ja yrittäjien tietojen säilyttä-

minen, rahastoista ja sijoituksista huolehtiminen sekä eläkkeiden myöntäminen ja maksaminen. Kaikkien työntekijöiden eläketiedot kerätään Eläketurvakeskuksen ja työeläkelaitosten rekistereihin, jolloin työntekijän ei tarvitse huolehtia eläkkeestään työpaikkaa vaihtaessa. Yksityinen työnantaja on velvollinen vakuuttamaan kaikki työntekijät, jotka ovat 18–67-vuotiaita, ja joiden ansiot ylittävät vakuuttamisvelvollisuuden alarajan. Vuonna 2012 alaraja on 54,08 euroa kuukaudessa. (Työeläke 2012b; 2012c.)

Yksityisten alojen työnantajat valitsevat itse eläkelaitoksen, josta haluavat työeläkevakuutukset ottaa. Tämä synnyttää omalta osaltaan kilpailua eläkelaitosten keskuudessa, mikä takaa toiminnan ja palvelujen tehokkuuden sekä panostuksen laadukkaisiin ja tuottaviin sijoituksiin. Julkisella työnantajalla työskentelevät kuuluvat automaattisesti julkisen puolen eläkelain piiriin joiden eläkeasioita hoitaa Keva. Alakohtaisia eläkelaitoksia ovat Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) ja Merimieseläkekassa (MEK). Kaikki työeläkelaitokset toimivat lakisääteisesti, joten ylin päätäntävalta on valtiolla. Eläketurvakeskus ja työmarkkinajärjestöt edustavat eläkelaitoksia osallistumalla muun muassa eläkkeitä koskevien lakien valmisteluun. (Työeläke 2012b; 2012c.)

2.2 Kansaneläke

Kansaneläke on takuueläke, jonka tarkoituksena on turvata jokaiselle eläkeläiselle perus toimeentulo. Kansaneläke on tarkoitettu kaikille Suomessa asuville, jotka täyttävät asumisaikaan liittyvät minimivaatimukset. Minimivaatimuksena on, että Suomessa tulee olla asunut vähintään kolme vuotta sen jälkeen kun on täyttänyt kuusitoista. Varhennettua vanhuuseläkettä voi hakea aikaisintaan 62-vuotiaana, ja varsinaista vanhuuseläkettä pääsääntöisesti 65-vuotiaana. Kansaneläkkeeseen liittyviä asioita hoitaa Kansaneläkelaitos. (Kela 2012d.)

Kansaneläkkeen täysi määrä yksinasuvilla on 608,63 euroa kuukaudessa, ja avio- tai avoliitossa sekä rekisteröidyssä parisuhteessa olevilla 529,85 euroa kuukaudessa. Täyttä kansaneläkettä on mahdollisuus saada silloin, kun työeläkkeen bruttoyhteismäärä on enintään 53,70 euroa kuukaudessa. Tämän työ-

eläkkeen tulorajan ylittyessä kansaneläkettä maksetaan alenevasti ylimpään tulorajaan asti. Yksinasuvien tuloraja on 1 257,96 euroa ja parisuhteessa olevilla 1 120,46 euroa. Kansaneläkkeen määrään vaikuttavat työeläkkeen lisäksi muun muassa perhe-eläke, tapaturmaeläke, huoltoeläke, työkyvyttömyyseläke sekä yli vuoden ajalta maksettava ansionmenetyksen korvaus. Kansaneläkettä saattaa pienentää myös jos eläkkeensaaja on asunut kuudentoista ikävuoden jälkeen paljon ulkomailla. Puolison tulot eivät kuitenkaan vaikuta kansaneläkkeen määrään, kuten ei myöskään eläkkeensaajan omaisuus tai muut tulot. Jos eläkkeensaajalla tai hänen puolisoillaan on alle 16-vuotiaita lapsia, eläkkeeseen voi hakea lapsikorotusta. Myös kansaneläke tarkastetaan vuosittain kansaneläkeindeksin avulla. (Kela 2012a; 2012d.)

2.3 Työkyvyttömyysetuudet

Työeläkejärjestelmän työkyvyttömyysetuuksia ovat työkyvyttömyyseläke, osatyökyvyttömyyseläke, kuntoutustuki ja osakuntoutustuki. Työeläkelaitokset voivat myöntää työkyvyttömyyseläkettä 18–63-vuotiaille, kun taas kansaneläkejärjestelmän mukaan työkyvyttömyyseläkettä voidaan myöntää 16–64-vuotiaille vakuutetuille. Työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi kun vakuutettu saavuttaa vanhuuseläkeiän. Vakuutettu on oikeutettu työkyvyttömyyseläkkeeseen tai kuntoutustukeen oltuaan vähintään vuoden työkyvyttömänä. Oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen arvioitaessa huomioidaan lääketieteellisten seikkojen lisäksi vakuutetun kyky hankkia ansiotuloja sellaisella työllä, johon hänen arvioidaan kohtuudella kykenevän. Työkyvyn arvioinnissa otetaan huomioon muun muassa vakuutetun ikä, koulutus, asuinpaikka ja aikaisempi työkokemus. (Eläketurvakeskus 2012d.)

Työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määräytyy karttuneen eläkkeen sekä tulevan ajan eläkkeen perusteella. Tulevan ajan eläkkeen arvioinnin tarkoituksena on korvata vakuutetulle menetettyjä työansioita vanhuuseläkeikään asti. Tulevan ajan eläkettä voivat saada vakuutetut joiden työkyvyttömyysaika edeltävät tulot ovat edelliseltä kymmeneltä vuodelta vähintään 16 226,61 euroa. Viisi vuotta

jatkuneisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin tehdään kertakorotus, jonka suuruus on enintään 25 prosenttia eläkkeen määrästä. Työeläkelaitokset pyrkivät kuitenkin ensisijaisesti käyttämään työeläkekuntoutusta vaihtoehtona työkyvyttömyyseläkkeelle sillä kuntoutuksen tavoitteena on edistää ansiotyössä pysymistä tai siihen palaamista, mikä edesauttaa myöhentämään työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä. Kuntoutustukea saavat pääsääntöisesti lyhytaikaisesti työkyvyttömät henkilöt joiden vamman tai sairauden odotetaan paranevan kuntoutuksen avulla. Kuntoutustukea maksetaan koko kuntoutuksen ajan, joka on työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen. Vaatimuksena kuitenkin on, että vakuutettu on saanut ansiotuloja edellisen viiden vuoden aikana vähintään 32 447,22 euroa. Kuntoutustuen saaminen edellyttää myös, että vakuutetulle on tehty hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Ammatilliseen kuntoutukseen sisältyvät esimerkiksi koulutus tai työpaikkakuntoutus. (Eläketurvakeskus 2012d.)

Vakuutettu on oikeutettu saamaan osatyökyvyttömyyseläkettä tai osakuntoutustukea, jos hänen työkykynsä on heikentynyt vähintään kaksi viidesosaa aiemmasta, mutta hänellä kuitenkin olisi mahdollisuus jatkaa työssään aikaista kevyemmällä työmäärällä. Osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruus on puolet työkyvyttömyyseläkkeen täydestä määrästä ja se alkaa, kun vakuutetun työstä saamat ansiot alenevat ennakkopäätöksessä ilmoitettuun alarajaan. Osakuntoutustukea, jonka suuruus on puolet kuntoutustuesta voi saada, jos sairauden tai vamman odotetaan paranevan kuntoutuksen myötä. Osakuntoutustukea voi saada myös kuntoutuksen jälkeen töihin palaamisen tueksi. (Kuntien eläkevakuutus 2012.)

2.4 Osa-aikaeläke

Syitä osa-aikaeläkkeelle siirtymisessä on erilaisten tutkimusten mukaan monia. Tavallisimpia syitä ovat kokoaikatyön henkinen ja ruumiillinen raskaus, osa-aikaeläkkeen pehmeä lasku varsinaiselle eläkkeelle sekä tulojen ja osa-aikaeläkkeen riittävyys taloudellisesti. Osa-aikaeläke on tarkoitettu henkilöille, jotka siirtyvät kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön. Vuoden 2005 lakimuutoksen pe-

rusteella ennen vuotta 1946 syntyneen työntekijän tulee olla 58–64-vuotias, ennen vuotta 1952 syntyneen 58–67-vuotias, ja 1953 vuoden jälkeen syntyneen 60–67-vuotias, jotta osa-aikaeläkkeelle voisi siirtyä. Osa-aikaeläkeläinen saa ansaita 35–70 prosenttia vuoden keskiansiostaan, jolloin myös työajan on alennuttava samassa suhteessa. Osa-aikaeläkkeen suuruus on puolet kokoaikatyön ja osa-aikatyön tulojen erotuksesta. Osa-aikaeläkkeen ansiotason on pysyttävä koko ajan samana, mitä se oli eläkkeen alkaessa. Osa-aikatyöstä karttuu eläkettä saman verran kuin kokoaikaisesta työstä. (Takala ym. 2004, 18-22, 36-38, 124.)

2.5 Muita eläke-etuuksia

Muita eläke-etuuksia ovat muun muassa työttömyyseläke, takuueläke, perhe-eläke ja leskeneläke. Näiden tarkoituksena on taata vakuutettujen vähimmäistoimentulo. Työttömyyseläkkeen tarkoituksena on turvata ikääntyneen pitkäaikaistyöttömän toimeentulo ennen vanhuuseläkeikää, ja sitä voi hakea sekä työeläkkeenä että kansaneläkkeenä. Työttömyyseläkkeeseen ovat oikeutettu ennen vuotta 1950 syntyneet pitkäaikaistyöttömät, jotka ovat olleet vähintään viisi vuotta töissä viimeisen viidentoista vuoden ajan. (Kela 2012b; 2012c.)

Takuueläkkeen tarkoituksena on korottaa Suomessa asuvan eläkkeensaajan vähimmäiseläke noin 714 euroon kuukaudessa. Vähimmäiseläke jää tätä pienemmäksi yleensä silloin, kun eläkkeensaaja on siirtynyt varhennetulle vanhuuseläkkeelle. Takuueläkkeeseen oikeutettuja ovat ne eläkkeensaajat, joiden yhteenlasketut eläkkeet ennen verotusta ovat enintään 707,26 euroa. Hoitotuki, rintamalisä, omaishoidon tuki ja eläkkeen lapsikorotus eivät kuitenkaan vaikuta takuueläkkeen määrään. Myöskään ansiotulot, pääomatulot ja omaisuuden määrä eivät pienennä takuueläkettä. (Kela 2012c.)

Työeläkejärjestelmän mukaan perhe-eläkkeen tarkoituksena on korvata sitä ansiotulon menetystä, joka puolisolle ja lapsille aiheutuu huoltajan kuoleman johdosta. Kansaneläkejärjestelmän mukaan taas perhe-eläkkeellä turvataan lesken ja lasten vähimmäistoimentulo. Perhe-eläkkeeseen ovat oikeutettuja

puoliso, alle 18-vuotiaat lapset sekä alle 22-vuotiaat opiskelevat lapset. Leskeneläkettä maksetaan puolisolle, jos heillä on tai on ollut yhteinen lapsi. Jos yhteisiä lapsia ei ole, leskeneläkkeeseen on kuitenkin oikeutettu puoliso, joka on yli 50-vuotias tai on ollut pitkäaikaisesti työkyvytön. Kansaneläkelain mukaan leskeneläkettä ei kuitenkaan makseta 65 vuotta täyttäneelle leskelle. Perhe-eläkettä voi hakea sekä Kelasta että siitä työeläkelaitoksesta, jossa vainaja on ollut vakuutettuna. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.)

2.6 Tulevaisuudennäkymät

Kelan hallinnoiman tutkimusosaston sosiaali- ja terveysturvan tekemän analyysin perusteella Suomen eläkejärjestelmän tulevaisuuden haasteita ovat väestön ikääntyminen ja odotettavissa olevan eliniän kasvu mitkä merkitsevät eläkemenojen nopeaa kasvua. Analyysi on tehty vuoden 2002 Suomen eläkestrategiaraportista. (Niemelä ym. 2009, 131.) Tarkastelen eläkejärjestelmän tulevaisuudennäkymiä myös Eläketurvakeskuksen teettämän tutkimuksen näkökulmasta.

2.6.1 Väestön rakenne

Merkittävä osa työvoimasta tulee siirtymään eläkkeelle seuraavien vuosien aikana. Tilastokeskus julkaisi vuoden 2009 syksyllä väestöennusteen, joka ulottuu vuoteen 2060 asti. Ennusteen mukaan vanhushuoltosuhte, joka tarkoittaa eläkeikäisten osuutta suhteutettuna työikäisiin, tulee nousemaan vuoden 2008 kahdestakymmenestäviidestä prosentista noin 42 prosenttiin vuoteen 2025 mennessä. Väestön vanheneminen tulee jatkumaan koko laskentajakson loppuun asti, jolloin vanhushuoltosuhte tulisi ylittämään vuonna 2060 50 prosentin tason. (Elo ym. 2009, 16.) Terveiden elinvuosien uskotaan lisääntyvän tulevien vuosien aikana sekä odotettavissa olevan eliniän kasvavan neljällä vuodella. Nämä yhdessä tulisivat toivon mukaan lisäämään työssä jaksamista ja vähentämään sairaseläkkeille jäämistä, joka omalta osaltaan vähentäisi työvoimapuuta ja eläkeläisten määrää. Toisaalta eliniän kasvaminen tulee vaikuttamaan

suoraa myös elinaikakertoimeen, mikä omalta osaltaan voi laskea tulevien eläkkeiden suuruutta. (Työeläke 2012e.)

2.6.2 Valtion eläketulot ja -menot

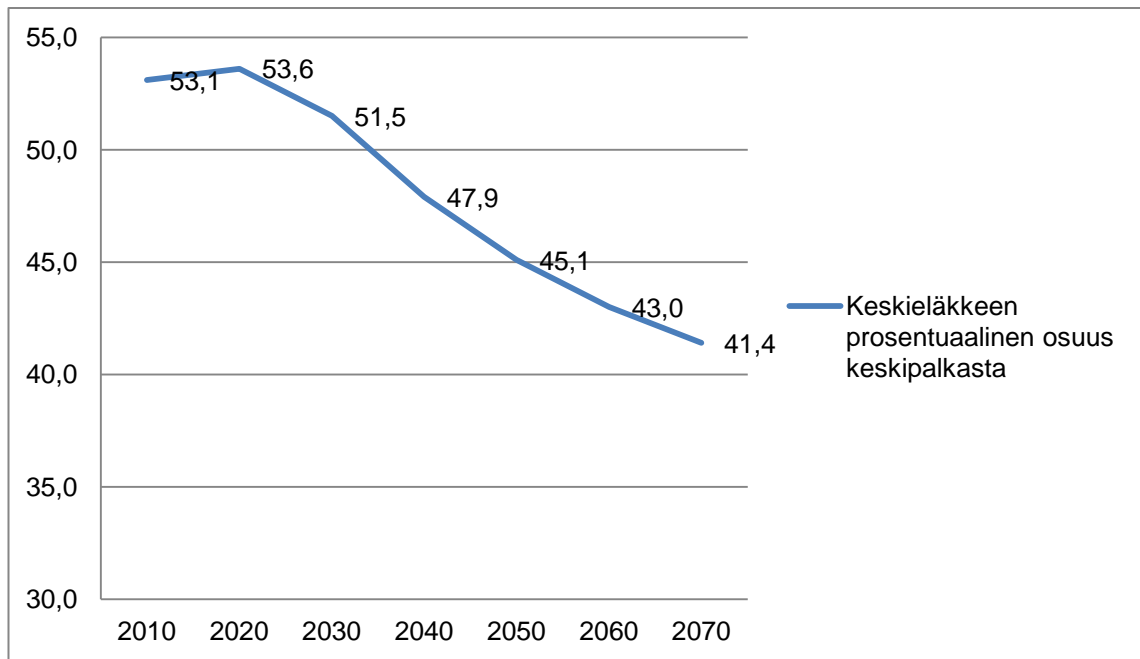
Tilastokeskuksen ennusteiden mukaan työeläkemaksut tulevat nousemaan vuoteen 2030 mennessä noin kolmeenkymmeneen prosenttiin palkkasummasta, minkä jälkeen nousun odotetaan loppuvan. Vaikka väestön vanheneminen jatkuu vielä 2030-luvun jälkeen, työvoiman määrän kasvu hillitsee kuitenkin omalta osaltaan työeläkemaksun nousua. (Elo ym. 2009, 21.)

Kaikki valtion työeläkemenot suhteessa talouden työtulosummaan tulevat Tilastokeskuksen ennusteiden mukaan kasvamaan vuoden 2030 alkuun saakka, jonka jälkeen menoprosentti alenee muutaman prosenttiyksikön vuoteen 2060 mennessä. Eläkkeelle jäävien runsas määrä luo pulaa työikäisestä väestöstä, joten työtulosumma ei tule nousemaan niin nopeasti kuin työeläkemenot. Kuitenkin menoprosentin alentumiseen vuoden 2030 alusta lähtien vaikuttaa erityisesti työvoiman määrän odotettu kasvaminen. (Elo ym. 2009, 18) Työeläkemenojen kasvaminen tulee odotetusti vaikuttamaan tulevan työeläkkeen määrään. Eläkkeiden taso verrattuna palkkoihin tulee alenemaan, mikä tekee eläkkeelle siirtymisen jälkeen entisen elintason ylläpidosta entistä hankalampaa. (Työeläke 2012e.)

2.6.3 Eläkkeen suuruus

Tulevien eläkkeiden suuruudesta ei ole yhtä yksittäistä arviota. Arviointi on hyvin hankalaa, sillä suuruuteen vaikuttaa moni eri tekijä, ja sen muodostuminen on hyvin yksilöllistä riippuen muun muassa työvuosien kertymisestä. Sosiaali- ja terveysturvan analyysin mukaa köyhyysriskin katsotaan uhkaavan erityisesti pitkäaikaistyöttömiä ja iäkkäitä työttömiä, joilla mahdollisuus palata työelämään on heikompi. Kansaneläkkeen työeläkevähenteisyyden vuoksi pitkäaikaistyöttömien kokonaiseläke jää usein valitettavan pieneksi. (Niemelä ym. 2009, 132–

133.) Eläketurvakeskus on tehnyt arvioita ja laskelmia siitä kuinka paljon keskieläke tulisi tulevaisuudessa olemaan.

Kuva 1. Arvio keskieläkkeen kehityksestä

Eläketurvakeskuksen laskelmien pohjalta tehdystä kaaviosta voi havaita keskieläkkeen kääntyvän laskuun noin kymmenen vuoden sisällä. Laskelmat ovat pitkän aikavälin laskelmia, jotka arvioivat lakisääteisten eläkkeiden kehitystä vuodesta 2011 vuoteen 2080. Laskettaessa keskieläkkeen prosentuaalista osuutta keskipalkasta, tutkijat olettavat lainsäädännön, alempiasteisten säädösten ja vallitsevien käytäntöjen pysyvän muuttumattomina koko ajanjakson ajan, joten niiden mahdollista vaikutusta laskelmiin ei ole niinkään huomioitu. Eläkkeen pienenemisen realisoitumiseen kuitenkin vaikuttaa kuitenkin monet tekijät. Huomioon tulee ottaa muun muassa väestön kehitys, työllisyystilanteen muutokset, arviot eläkkeen alkavuusiästä, ansiotason kasvu ja eläkevarojen tuotto. Myös eläkkeen ostovoiman muutokset ovat keskeinen tekijä eläkkeen riittävyyden arvioinnissa. Inflaation kehitys vaikuttaa olennaisesti yleiseen hintatasoon mutta sen kehityksen arvioinnista ole saatu tehtyä laskelmia niin pitkälle mitä eläkkeen suuruudesta. (Risku ym. 2011, 27-30, 40.)

3 VAPAAEHTOINEN ELÄKESÄÄSTÄMINEN

Eläkesäästäminen on kasvanut Suomessa viime vuosina, vaikkakin sen yleisyys kansainvälisesti katsoen on edelleen melko alhainen. Syy tähän on pääsääntöisesti lakisääteisen eläkejärjestelmän kannattavuudessa ja luotettavuudessa. Suomessa nuoret uskovat lakisääteisen eläkkeen tuovan tarpeeksi turvaa eläkepäiville, joten vapaaehtoista eläkesäästämistä ei pidetä niinkään tärkeänä. (Tuominen 2004, 159.) Vuonna 2008 alkanut rahamarkkinoiden kriisi vaikutti omalta osaltaan kiinnostukseen vapaaehtoista eläkesäästämistä kohtaan. Yleinen arvio on ollut, että maailman eläkevarallisuudesta katosi noin 5 000 miljardia Yhdysvaltojen dollareissa. (Kahra 2009, 133.) Piritta Poikonen on analysoinut Finanssialan keskusliiton ja Työeläkevakuuttajien tekemiä kyselyjä ja tutkimuksia joiden mukaan kansalaisten toivoma eläketaso työtuloihin verrattuna olisi keskimäärin 65 prosenttia. Tämän saavuttaminen edellyttäisi valtiolta suurta lisäpanostusta eläketurvaan. Poikosen mukaan Elinkeinoelämän tutkimuslaitos on tehnyt laskemia joiden mukaan kansalaisten tulisi säästää työsuhteen alusta alkaen noin 5 prosenttia vastaavan summan bruttopalkastaan, jotta toivotun tasoinen eläketurva saavutettaisiin. (Poikonen ym. 2010, 22–23.)

Vapaaehtoinen eläkesäästäminen on pitkäaikaista säästämistä, joka on sidottu aikaan eläkepäiviä varten. Vaikka eläkesäästäminen on sidottua, se on kuitenkin säästäjälle vapaaehtoista joten säästämisen voi lopettaa milloin tahansa. Varat eivät kuitenkaan silloinkaan ole nostettavissa ennen varsinaista eläkeikää. (Poikonen ym. 2010, 31.) Vapaaehtoisen eläketurvan tarkoituksena on täydentää työeläketurvaa jotta haluttu elintaso jatkuisi eläkkeelle siirtymisen jälkeenkin. Eläkesäästämiseen liittyviä, verotuettuja tuotteita ovat pääsääntöisesti yksilölliset eläkevakuutukset sekä pitkäaikaissäästämiseen sidotut sopimukset (PS-sopimukset). Näitä tuotteita tarjoavat henkivakuutusyhtiöt, talletuspankit, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt. (Ylönen 2011, 2.)

3.1 Eläkevakuutukset

Eläkevakuutusten ideana on, että vakuutuksenottaja maksaa vakuutusyhtiölle vakuutusmaksuja, joiden vastineeksi vakuutusyhtiö sitoutuu maksamaan vakuutetulle eläkettä tämän siirtyessä vanhuuseläkkeelle. Eläkevakuutusten tuotot määräytyvät sen mukaan, ovatko vakuutukset korkosidonnaisia, sijoitussidonnaisia vai näiden yhdistelmiä. Eläkevakuutusten kulut, jotka muodostuvat pääasiassa eläkevakuutusten ylläpitämisestä, vaihtelevat vakuutusyhtiöittäin. Kuluja voi olla muitakin kuin vakuutusyhtiön perimät liikekulut ja hoitopalkkiot, esimerkiksi sijoitussidonnaisessa eläkevakuutuksessa sijoituskohteiden, kuten rahastojen, rahastokohtaiset hoitopalkkiot syövät omalta osaltaan sijoituksista kertynyttä tuottoa. (Finanssivalvonta 2012b; 2012e.)

Eläkevakuutukset otetaan pääsääntöisesti henkivakuutusyhtiöistä, ja niitä myönnetään vain yksityishenkilöille. Eläkevakuutuksia ei voi lähtökohtaisesti myydä tai luovuttaa toiselle osapuolelle. Vakuutuksenottajan kuollessa säästöt jäävät vakuutusyhtiölle, jotta ne voidaan hyvittää eteenpäin muille vakuutuksenottajille. (Finanssivalvonta 2012b.) Eläkevakuutuksiin voi kuitenkin liittää erillisen kuolemanvaraturvan, jolloin säästöt jäävät vakuutetun kuollessa edelleen teknisesti vakuutusyhtiöön, mutta vakuutuksenottajan määräämälle edunsaajalle maksetaan erikseen kuolemantapauskorvaus. Korvauksen määrä ja sen laskentaperuste määritellään aina ennestään vakuutus sopimusta tehtäessä. Korvausmäärä on usein sidoksissa vakuutussäästöjen määrään. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2008, 7.)

3.1.1 Korkosidonnainen eläkevakuutus

Korkosidonnaisessa eläkevakuutuksessa asiakas tietää yleensä tarkasti kuinka suurta tuottoa hän säästöilleen saa sovittuna ajanjaksona. Vakuutusyhtiö maksaa säästöille korkoa, jonka suuruus määräytyy laskuperustekoron tai muun sopimuskoron sekä asiakashyvityksen ja kuolevuushyvityksen perusteella. Laskuperustekorkoa tai muuta sopimuskorkoa käytettäessä säästöille maksetaan

korkoa, joka on määritelty erikseen vakuutus sopimuksessa ja jota vakuutusyhtiön tulee noudattaa. Laskuperustekorko on yleensä kiinteä. Vakuutusyhtiö voi maksaa myös niin kutsuttua sopimuskorkoa, jonka muuttamiseen vakuutusyhtiö on varannut vakuutus sopimuksessa itselleen oikeuden. Korko voi olla esimerkiksi sidottu johonkin ohjauskorkoon. Näiden korkojen lisäksi vakuutusyhtiö voi maksaa myös asiakashyvitystä, joka on säästöille maksettava lisäkorko. Hyvityksen suuruudesta vakuutusyhtiö päättää yleensä vuosittain yhtiön tekemän tuloksen perusteella, jolloin yhtiö voi myös päättää olla maksamatta hyvitystä lainkaan. Vakuutettu voi saada säästöilleen myös niin kutsuttua kuolevuushyvitystä, joka maksetaan sen perusteella, mikä on laskuperusteiden mukaan vakuutetun kuolintodennäköisyys. (Ylönen 2011, 10–11.)

3.1.2 Sijoitussidonnainen eläkevakuutus

Sijoitussidonnaisissa eläkevakuutuksissa vakuutussäästöjen tuotto määräytyy vakuutukseen valittujen rahastojen tai muiden sijoituskohteiden kehityksen mukaan. Vakuutuksenottaja päättää itse, mihin vakuutusyhtiön tarjoamista sijoituskohteista hän haluaa säästönsä sijoitettavan. Sijoitussidonnaisissa eläkevakuutuksissa riski on luonnollisesti suurempi kuin korkosidonnaisissa, sillä sijoituskohteiden tuotto voi kääntyä myös negatiiviseksi. Vakuutuksenottaja voi kuitenkin vakuutusaikana muuttaa valitsemiaan sijoituskohteita, sekä muuttaa eri sijoituskohteiden osuuksia suhteessa säästöomaisuuteensa. Nämä muutokset ovat yleensä maksuttomia tiettyyn määrään asti vuodessa. Vakuutusyhtiö ei itse vaihda sijoituskohteita vaikka tuotot olisivatkin negatiivisia, vaan vastuu on vakuutuksenottajalla. Eri vakuutusyhtiöillä on omat periaatteensa siitä, voiko säästettyä pääomaa vaihtaa korkosidonnaisesta sijoitussidonnaiseen, ja toisin päin. Myös rahastovalikoimissa on eri vakuutusyhtiöiden välillä suuria eroja. Osa niistä tarjoaa oman yhtiön hallinnoimia rahastoja, kun taas osalla on tarjonnassaan yhtiön ulkopuolisia rahastoja. Rahasto-osuudet ja muut sijoituskohteet omistaa aina vakuutusyhtiö, jolloin vakuutuksenottajan sijoituskohteet on liitetty säästöihin ainoastaan laskennallisesti vakuutussäästöjen arvon laskemista varten. (Ylönen 2011, 12.)

3.2 PS-tilit

PS-säästäminen on pitkäaikainen ja sidottu eläkesäästämisen muoto. Pitkäaikaisäästämisen palveluja tarjoavat talletuspankit, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt. Eläkesäästäjä tekee palveluntarjoajan kanssa säästämissopimukset, jossa määritellään säästettävä summa, sijoituskohteet sekä säästöjen nosto varhaiseläkkeen alettua. Säästämissopimusta tehtäessä valitaan myös eläkesäästäjälle parhaiten soveltuva sijoitusstrategia ja riskitaso. Eläkesäästäjä voi sopimusaikana muuttaa sopimuksen sisältöä tai tehdä uuden sopimuksen toisen palveluntarjoajan tai eläkevakuutusyhtiön kanssa. Tällöin entinen palveluntarjoaja siirtää kertyneet varat suoraan uudelle sopimusosapuolelle. (Finanssivalvonta 2012c; 2012d.) Palveluntarjoajan on otettava selville ennen säästämissopimuksen tekemistä riittävät tiedot säästäjän sijoituskokemuksista ja -tietämyksestä. Eläkesäästäjän on myös saatava hyvissä ajoin perustiedot palveluntarjoajasta sekä riittävät ja olennaiset tiedot sopimukseen liittyen. Näiden asetusten avulla säästäjä voi luotettavasti arvioida palveluntarjoajaa, sekä itse sopimusta ja siihen liittyviä riskejä. (Laki sidotusta pitkäaikaisäästämisestä 22.12.2009/1183.)

Eläkesäästäjä tekee sopimuksesta riippuen talletuksia PS-tilille, josta varat suunnataan erilaisiin sijoituskohteisiin. Sijoituskohteita ovat muun muassa pankkitilit, sijoitusrahastot, osakkeet tai joukkovelkakirjalainat. PS-säästöille kertyvää tuottoa ei veroteta säästöaikana, vaan mahdollinen tuotto siirtyy säästäjän tilille bruttotulona. PS-tilin kulut ja tuotot muodostuvat pitkälti samalla periaatteella mitä sijoitussidonnaisessa eläkesäästämisessä. (Finanssivalvonta 2012c; 2012d.) Palveluntarjoajan on annettava säästäjälle sekä säästövaroihin oikeutetulle vähintään kerran vuodessa tieto perittyjen kulujen määrästä sekä siitä, kuinka paljon säästöjä on kertynyt ja mitä ne ovat tuottaneet. Palveluntarjoaja on tiedonantovelvollinen myös kaikista muista säästämissopimukseen liittyvistä seikoista, joilla katsotaan olevan säästäjälle tai säästöihin oikeutetulle ilmeistä merkitystä. Jos palveluntarjoaja antaa säästämissopimuksen tekijälle virheellistä tai harhaanjohtavaa tietoa tai on jättänyt kokonaan tarpeellisen tiedon antamatta, säästämissopimuksen katsotaan olevan voimassa siinä muodossa kuin

säästäjällä on ollut aihetta käsittää saamiensa tietojen puitteissa. (Laki sidotusta pitkäaikaissästämisestä 22.12.2009/1183.)

3.3 Verovähennysoikeus

Verotuetussa eläkesäästämässä varojen nosto-oikeus rajoitetaan yleiseen vanhuuseläkeikään, mutta samalla eläkesäästäjälle annetaan säästövaiheessa verovähennysoikeus. Eläkevakuutusten verokohtelu muuttui monilta osin vuoden 2010 alussa, jolloin veroedut laajennettiin koskemaan myös PS-sopimuksia. Uudet määräykset koskevat pääsääntöisesti 18.9.2009 tai sen jälkeen tehtyjä sopimuksia. Vanhoissa eläkevakuutuksissa eläkkeelle jääminen on ajoitettava aikaisintaan 62 vuoden ikään, jotta eläkevakuutusmaksut olisivat vähennyskelpoisia. Tähän vanhaan vakuutukseen voi säästää vuoden 2016 loppuun saakka, jonka jälkeen vakuutusehtoja on muutettava. (Pörssisäätiö 2012.)

Verovähennyksen suuruus on enimmillään 1 400 euroa vuodessa pääomatulojen veroprosentin ollessa 28. Tuloverolain mukaan maksimivähennys on mahdollista saada jos verotettavat pääomatulot ovat vähintään 50 000 euroa vuodessa, sekä eläkesäästösumma vähintään 5 000 euroa vuodessa. Säästösummaan lasketaan yhteensä eläkevakuutusmaksut sekä PS-tileistä kertyvät maksut. Myös eläkevakuutuksiin liitettävät kuolemanvaraturvien vakuutusmaksut ovat vähennyskelpoisia lukuun ottamatta ennen 18.9.2009 tehtyjä eläkevakuutuksia sekä kuolemanvaraturvia, jotka ylittävät eläkevakuutuksien säästösumman. Poikkeuksena ovat myös vakuutetut, joiden eläkevakuutusmaksuja työnantaja on vuoden aikana maksanut ottamastaan vapaaehtoisesta eläkevakuutuksesta. Tällöin vakuutetun itse ottaman vakuutuksen maksujen vähennyskelpoinen enimmäismäärä on yhteensä 2 500 euroa. Tämä rajoitus koskee myös PS-sopimusten maksuja jos säästöihin oikeutetulla on työnantajan ottama yksilöllinen eläkevakuutus. Sama rajoitus koskee myös yrittäjiä, jotka on vakuutettu Yrittäjien eläkelain mukaan. (Veronmaksajain Keskusliitto ry 2012.)

Pääomatuloja ovat varallisuudesta kertyneet tai sen myymisestä seuranneet tulot ja voitot. Ansiotuloilla taas tarkoitetaan tuloa, joka saadaan vastikkeeksi työpanoksesta. Jos pääomatuloja ei ole riittävästi tai niitä ei ole lainkaan, verovähennys tehdään ansiotulon verotuksesta alijäämähyvityksenä. Vähentämättä jääneestä määrästä voidaan näin vähentää 28 prosenttia ansiotuloista menevästä verosta. Vähennyskelpoisia maksuja ovat ainoastaan itselle tai aviopuolisolle otetun eläkesäästämisen maksut. Aviopuolison ohella puoliseksi lasketaan myös avopuoliso siinä tapauksessa, jos heillä on tai on ollut yhteinen lapsi tai he eivät ole olleet aiemmin keskenään naimisissa. Esimerkiksi lapsille otetun eläkesäästämissopimuksen maksuja ei lasketa vähennyskelpoisiksi. Myöskään kerralla maksetun eläkevakuutuksen maksut eivät ole vähennyskelpoisia. (Ylönen 2011, 18–19.)

3.4 Vapaaehtoisten eläkesäästöjen nostaminen

Eläkevakuutusmaksujen maksaminen lakkaa vakuutetun siirtyessä eläkkeelle, jolloin vakuutusyhtiö palauttaa maksut sekä niille kertyneen tuoton vakuutetulle. Uusissa eläkevakuutuksissa eläkettä on nostettava tasaisesti koko nostoajan. Maksettava eläke on nostettava vähintään kymmenen vuoden kuluessa vanhuseläkkeen alarajasta, 63 vuodesta lähtien. Eläkkeen nostamisen siirtyminen yli 63-vuotiaalla lyhentää nostoaikaa aina kahdella vuodella kutakin täyttä ikävuotta kohden. Nostoaika on kuitenkin vähintään kuusi vuotta. Vanhat eläkevakuutukset poikkeavat siinä mielessä uusista, että eläkettä on nostettava puoliuosittain, vähintään kahden vuoden ajan. (Veronmaksajain Keskusliitto ry 2012.) Poikkeustapauksissa eläkesäästöt voi nostaa myös kerralla. Tällaisia erityisehtoja ovat vakuutetun vähintään vuoden kestänyt työttömyys, pysyvä työkyvyttömyys, avioero tai puolison kuolema. Vakuutusyhtiö pidättää kertanos-
tossa ennakonpidätyksen sen mukaan, onko vakuutussopimuksessa määritelty takaisinostoarvo verotettava ansio- vai pääomatulona. Eläkevakuutuksista maksettava eläke on aina veronalaista tuloa, joka verotetaan joko ansio- tai pääomatulona sen mukaan, miten vakuutusmaksut on verotuksessa vähennetty. (Pörssisäätiö 2012.)

Vakuutetun kuollessa hänen nimeämänsä edunsaajan saada kuolemantapauskorvaus verotetaan ensin pääomatulona ja loppuosa perintönä. Kuitenkin perintöverolain mukaan perintö on verovapaata 35 000 euroon asti. Puolisolla verovapaata on puolet perintösummasta. Tämä laki koskee nimenomaan kuolemantapauskorvauksia, jotka on liitetty eläkevakuutuksiin. Kyseinen verotusperiaate astui voimaan vuoden 2010 alussa, ja koskee 18.9.2009 jälkeen otettuja eläkevakuutuksia. Ennen 18.9.2009 otettujen eläkevakuutusten kuolemantapauskorvaus verotetaan ainoastaan perintönä, jos edunsaaja on vakuutetun lähiomainen. Edunsaajan ollessa joku muu kuin lähiomainen kuolemantapauskorvaus verotetaan myös uuden lainsäädännön mukaan ensin pääomatulona ja loput perintönä. (Pörssisäätiö 2012.) Vuonna 2012 pääomatulona verotettavasta eläkkeestä maksetaan veroa kolmekymmentä prosenttia alle 50 000 euron pääomatuloista, ja sen ylittävältä osalta 32 prosenttia (Veronmaksajain Keskusliitto ry 2012).

PS-tilien säästöjen nostaminen on myös veronalaista tuloa, joka verotetaan pääomatulona. Veroa menee sekä säästetystä pääomasta että sille kertyneestä tuotosta. PS-tilin veroetu poikkeaa näin hieman eläkevakuutusten veroeduista, sillä PS-tilleissä veronmaksua käytännössä vain siirretään. Nostojen jaksottaminen tapahtuu PS-tilleissä samalla säännöllä kuin eläkevakuutuksissakin. Myös kertanoston ehdot ovat muuten samat, mutta PS-tilleissä lisäksi poikkeustilanteeksi luetaan myös osatyökyvyttömyys. Ennenaikainen nosto ilman poikkeustilannetta johtaa nostojen verotuksen korottamiseen. Pääomatuloverot peritään korotettuna viidelläkymmenellä prosentilla. Säästäjän kuollessa nostamatta jääneet säästöt siirtyvät automaattisesti kuolinpesälle tai testamentinsaajalle. Säästöt verotetaan ensin pääomatulona, minkä jälkeen niistä peritään vielä perintövero. (Pörssisäätiö 2012.)

3.5 Eläkesäästäminen investointina

Eläkesäästämisen voidaan pitää investointina turvaamaan tulevat eläkepäivä. Pääsääntöisesti investoinneilla tarkoitetaan rahan sijoittamista tuottaviin kohteisiin.

siin joista tuloa odotetaan kertyvän vähintään vuoden mittaiselta ajanjaksolta. Eläkesäästämistä voisi kuvailla niin sanottuna finanssi-investointina, joka tarkoittaa varojen sijoittamista esimerkiksi erilaisiin osakkeisiin tai joukkovelkakirjoihin. Se poikkeaa reaali-investoinneista niiltä osin, etteivät käytettävät varat niinkään realisoidu minkäänlaisen hyödykkeen muodossa vaan investoinnin tuomat hyödyt kasvattavat vain sijoitettua pääomaa. (Niskanen ym. 2010, 294-298.)

Kaikkiin investointeihin voidaan soveltaa investointiprosessin eri vaiheita, jotka auttavat valitsemaa itselle soveltuvimman investointikohteen. Tätä voidaan hyödyntää myös eläkesäästämisen aloittamisessa. Myös eläkesäästämispalveluja tarjoavien yritysten on hyvä tunnistaa missä investointiprosessin vaiheessa säästäjä on jotta hänelle voitaisiin tarjota oikeanlaista palvelua. Ensimmäisessä vaiheessa säästäjä tunnistaa tarpeensa aloittaa eläkesäästäminen. Tarpeen muodostumisen voi saada liikkeelle esimerkiksi vahva uutisointi eläkkeiden laskusta tai oman pankin rahoitusneuvojan antamat neuvot. Kuitenkin jokaisella eläkesäästäjällä tarpeen tiedostaminen on hyvin yksilöllistä. Tämän jälkeen alkaa niin kutsuttu etsintävaihe. Säästäjä pyrkii löytämään vaihtoehtoisia investointikohteita joilla parhaiten tavoittaa päämääränsä. Erilaisia vaihtoehtoja säästäjä löytää parhaiten pankeista, vakuutusyhtiöistä tai Internetistä. Tämän jälkeen hän siirtyy tiedonhankintavaiheeseen. Tässä vaiheessa säästäjä hankkii eri vaihtoehtoihin liittyviä määrällisiä ja laadullisia tietoja. Tietoa hankitaan muun muassa tulevista tuotoista, kustannuksista sekä niihin liittyvistä epävarmuustekijöistä. (Niskanen ym. 2010, 299.) Esimerkiksi erilaisia pankkien ja vakuutusyhtiöiden antamia tarjouksia voi verrata koronkorko-kaavalla:

$$S_n = \frac{(1+i)^n - 1}{i} k$$

Kaavassa k tarkoittaa jaksollisen suorituksen suuruutta, i tarkoittaa korkokantaa desimaalimuodossa ja n merkitsee suoritusten lukumäärää. Suorituksia, jotka toistuvat aina korkojakson välein, kutsutaan jaksollisiksi suorituksiksi. Nämä korkolaskelmat perustuvat geometrisiin sarjoihin. (Saaranen ym. 2011, 206–

209.) Koronkorkoa käytetään laskettaessa sijoituksia, joiden tuotto lisätään aina pääomaan jonka annetaan edelleen kasvaa korkoa korolle valitun ajanjakson verran. (Taloussanommat 2012.)

Näiden vertailujen jälkeen säästäjä siirtyy investointiprosessin valintavaiheeseen jossa investointikriteerit täyttävät vaihtoehdot asetetaan paremmuusjärjestykseen. Valinnan jälkeen säästäjä alkaa pohtia itse rahoitusvaihetta: mikä on sopivin säästösumma verrattuna säästäjä tuloihin, ovatko säästöille kertyvät tuotot sijoitussidonnaisia vai korkosidonnaisia sekä mikä on säästäjän lopullinen tavoite. (Niskanen ym. 2010, 299.) Nämä ovat yleisimmät seikat joihin kuluttaja kiinnittää ensimmäisenä huomiota säästämispäätöstä tehtäessä. Kuluttajalla on kuitenkin pohdittavanaan monia eri epävarmuustekijöitä, joita hän ei välttämättä itse edes tiedosta. Yksi näistä tekijöistä on oman elämän todennäköinen pituus joka vaikuttaa siihen kuinka pitkälle kertynyt eläkevarallisuus tulisi jakaa. Toinen tekijä, jota kuluttajat eivät eläkeikään valmistautuessa niinkään pohdi, on kulutustottumusten muuttuminen iän myötä. Esimerkiksi terveyden heikentyessä kulutustarpeet voivat muuttua olennaisesti joka vaikuttaa koko taloudelliseen tilanteeseen. Toisaalta matkustelu ja erilaiset harrastukset vähenevät terveyden heiketessä, mutta niiden tilalle tulevat sairauksista johtuvat maksut. (Maunu ym. 2010, 12.)

Näiden pohdintojen jälkeen investointiprojekti toteutetaan ja sitä valvotaan. Säästöjen alkaessa tuottaa voittoa, toteutuvia tuottoja seurataan ja pyritään muokkaamaan säästämistavoitteita sekä oman että yleisen taloustilanteen mukaan. Esimerkiksi korkojen ollessa hyvin alhaalla, paremmat tuotot säästöille saattaisi tulla sijoitussidonnaisesta eläkesäästämisestä. Myös oman taloudellisen tilanteen muuttuessa kuukausittaista tai vuotuista säästösummaa voi muuttaa vastaamaan senhetkistä tilannetta. (Niskanen ym. 2010, 299.)

4 CASE: NUORTEN ELÄKESÄÄSTÄMINEN

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Someron Säästöpankki, joka toimii itsenäisesti osana säästöpankkiryhmää. Someron Säästöpankki on perustettu vuonna 1880 ja sillä on konttoreita Somerolla, Salossa, Forssassa, Urjalassa ja Perniössä. Pankin asiakaskunta koostuu pääasiassa yksityisasiakkaista, maatilatalouden harjoittajista, elinkeino- ja ammatinharjoittajista sekä pienyrityksistä. Yhdessä säästöpankit muodostavat Suomen neljänneksi suurimman pankkiryhmän, johon kuuluu 33 Säästöpankkia ja jotka yhdessä luovat 425 konttorin verkoston. Säästöpankkien asiakaskunta muodostuu pääasiassa henkilöasiakkaista, maa- ja metsätalousyrittäjistä, sekä PK-yrityksistä. Vuoden 2012 alussa Säästöpankkiryhmällä oli noin 577 000 asiakasta ja määrä on ollut kasvussa. Someron Säästöpankin osuus tästä asiakasmäärästä oli vuoden 2011 lopulla lähes 28 700.

Säästöpankit keskittyvät pääasiassa vähittäispankkitoimintaan, joka kattaa keskeiset pankki- ja finanssialan toiminnot. Keskeisimmät liiketoiminta-alueet muodostuvat päivittäisasiain palveluista, säästämisen ja sijoittamisen palveluista, sekä lainaamisen palveluista. Säästöpankkiryhmään kuuluvat myös Säästöpankkien keskusjärjestö Säästöpankkiliitto, Sp-rahastoyhtiöt Oy, Sp-Koti Oy, Säästöpankkien Vakuusrahasto ja Säästöpankkien Tutkimussäätiö. Säästöpankkiryhmällä on myös laaja yhteistyöverkosto, josta esimerkkinä on henkivakuutusosakeyhtiö Duo, jonka säästöpankkiryhmä omistaa puoliksi Lähivakuutusryhmän kanssa. Muita Säästöpankkiryhmän yhteistyökumppaneita ovat muun muassa Eläke-Fennia ja SEB Gyllenberg Asset Management Oy. Someron Säästöpankin yksi keskeisimmistä omista yhteistyökumppaneista on Nooa Säästöpankin, Parkanon Säästöpankin ja Someron säästöpankin perustama SP Taustataiturit Oy, jonne on pääsääntöisesti ulkoistettu näiden pankkien back office -työt.

4.1 Haastattelututkimus

Tutkimusmenetelmiin perehdyttyäni päätin soveltaa opinnäytetyöhöni kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Erilaisilla tutkimusmenetelmillä tarkoitetaan empiirisen tutkimuksen aineiston hankinta- ja analysointitekniikoita. Nämä tekniikat voidaan jakaa kvalitatiivisiin eli laadullisiin ja kvantitatiivisiin eli määrällisiin menetelmiin. (Hirsjärvi ym. 2003, 126–127.) Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä tiedonkeruu tapahtuu luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Jokaista tutkimustapausta käsitellään ainutlaatuisena ja aineisto tulkitaan sen mukaan. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien näkökulmat ja mielipiteet pääsevät paremmin esille kuin kvalitatiivisessa tutkimuksessa. (Hirsjärvi ym. 2003, 155.) Tämän vuoksi päätin toteuttaa tiedonkeruun henkilökohtaisilla haastatteluilla jotka mielletään kvalitatiivisen tutkimuksen päämenetelmäksi. (Hirsjärvi ym. 2003, 194.) Näin kohdehenkilöt voisivat avoimen keskustelun kautta tuoda paremmin esille mielipiteitään ja kokemuksiaan eläkesäästämisestä, sekä pohtia mikä sen merkitys on heille heidän tämänhetkisessä elämäntilanteessaan.

Suoritin haastattelut ajalla 12.–31.3.2012. Haastattelin tänä aikana yhteensä seitsemää 22–32-vuotiasta nuorta aikuista. Valitsin haastateltaviksi eri elämäntilanteissa olevia nuoria koska oletin tämän seikan vaikuttavan eniten tässä ikäryhmässä siihen ovatko he jo aloittaneet eläkesäästämisestä. Päätin rajoittaa otantaa enemmän työssäkäyviin nuoriin koska tällöin vähäisemmät tulot olisivat harvemmin se pääsyy eläkesäästämissä päätöksen siirtämiselle. Halusin kuitenkin tarkastella myös opiskelijoiden kantaa tutkimusaiheeseen minkä vuoksi loppujen lopuksi valitsin haastateltaviksi yhden opiskelijan, neljä työssäkäyvää nuorta ja kaksi työssäkäyvää opiskelijaa. Haastateltavat olivat jo ennestään tuntemiani nuoria koska ajattelin että tuntiessaan haastattelijan, he pystyisivät hieman helpommin tuomaan esille ajatuksiaan ja tietotasoaan eläkesäästämisestä suhteen. Seitsemän haastateltavaa oli hyvä otantakoko, koska tutkimukseen varattu aika oli kuitenkin rajallinen ja mielestäni tästä otantakoosta saisin jo hyvin esille erilaisia näkemyksiä. Haastattelulomakkeen rakensin niiden kysymysten ja ajatusten perusteella, mitä toimeksiantaja halusi tietää nuorten eläkesäästämisestä. Haastattelun alussa esitin haastateltaville ensin muutamia katsontakantoja

muuan muassa eläkeiästä ja tulevan eläkkeen suuruudesta, jotta heidän olisi helpompi arvioida niitä omakohtaisesti.

4.2 Tutkimustulokset

Ensimmäisenä haastattelussa selvitin mitkä ovat haastateltujen mietteet tulevista eläkepäivistä. Kysyin minkä ikäisenä haastateltavat arvelevat jäävänsä eläkkeelle, kuinka paljon he odottavat tulevan eläkkeensä olevan palkkatuloistaan sekä onko heitä viimeaikaisten eläkekeskustelujen vuoksi alkanut mietityttää suomalaisen eläkejärjestelmän muutokset ja tulevan eläkeiän korotuspaineet. Vanhuuseläkeiän ollessa tällä hetkellä 63–68 vuotta, haastateltavista jokainen arveli olevansa työelämässä vähintään 63-vuotiaaksi asti. Yksi haastateltava kuitenkin pohti, että nykyinen fyysisesti raskas työ saattaisi aiheuttaa esimerkiksi rasitevammoja minkä vuoksi eläkkeelle jääminen voisi tulla eteen aikaisemminkin. Kaksi seitsemästä vastaajasta arvioi jäävänsä vasta lykätylle vanhuuseläkkeelle ja työskentelevänsä vähintään 70-vuotiaiksi. Syyksi he mainitsivat sen, etteivät uskoneet eläkkeen riittävän kohtuullisen elintason takaamiseen jos he jäisivät eläkkeelle tätä aiemmin. Loput haastateltavat kokivat olevansa niin tyytyväisiä tämän hetkiseen työhönsä, että jaksaisivat tehdä sitä vanhuuseläkeikään saakka jos vain terveys sen sallisi.

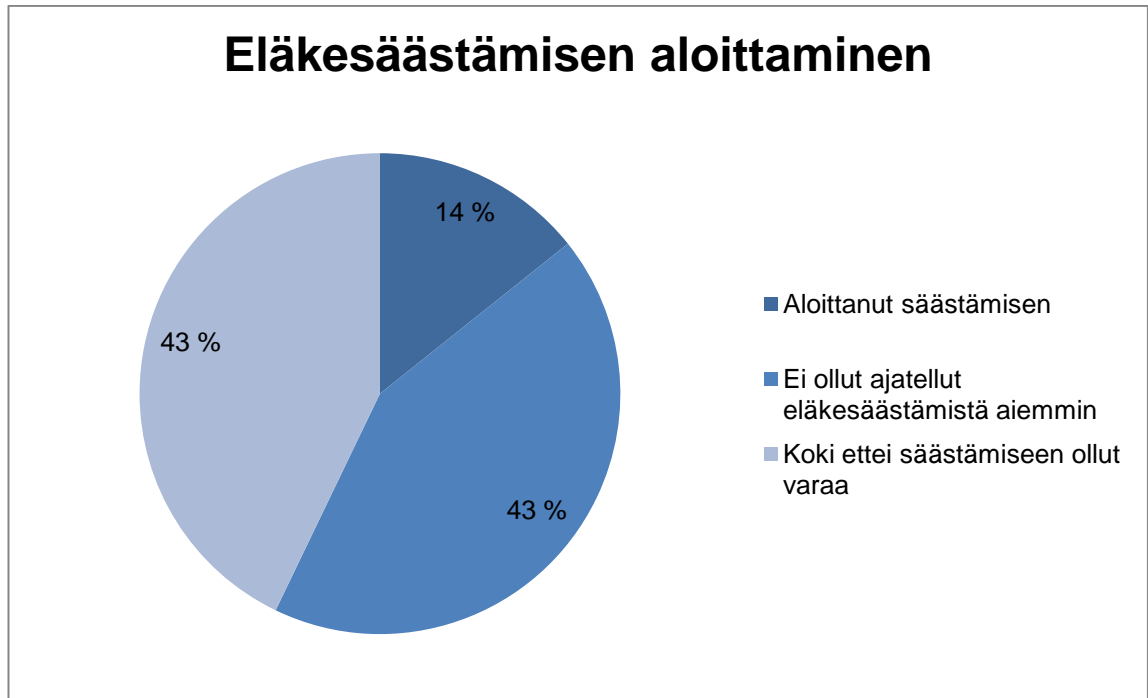
Eläkkeen suuruutta arvioidessaan, haastateltavilta tuli kaiken kaikkiaan neljä erilaista prosentuaalista vastausta; 40, 50, 60 ja 70 prosenttia. Jopa kuusi seitsemästä haastateltavasta arvioi tulevan eläkkeensä olevan yli viisikymmentä prosenttia heidän bruttotuloistaan ja yksi arvioi sen jäävän noin neljänkymmenen prosentin tasolle. Kolme haastateltavaa ennusti eläkkeen olevan kuusikymmentä prosenttia ja kaksi arvioi prosentin olevan noin viidessäkymmenessä. Yksi ennusti eläkkeen määrän olevan jopa seitsemänkymmentä prosenttia ansiotuloistaan. Kaikki haastateltavat sanoivat arvanneensa eläkkeen suuruuden, koska heillä ei ollut sen muodostumisesta sen tarkempaa tietoa, mutta jokainen tiesi ettei se tulisi olemaan palkkatulojen tasolla. Eläketurvakeskuksen eläkelaskurin mukaan nyt 20-vuotias, tammikuussa 1992 syntynyt työntekijä, joka an-

saitsisi 63 vuoden ikään asti 2 000 euroa kuukaudessa, saisi 0,792:n elinaikakertoimella eläkettä 1 036 euroa kuukaudessa. Laskuri laskee automaattisesti elinaikakertoimen, jonka suuruus perustuu laskelmaa koskevan henkilön ikään. Eläkkeen prosentuaalinen määrä työtuloista olisi tällöin 51,8 prosenttia laskettaessa kaavalla:

$$\frac{x}{y} \times 100$$

Kaavassa x kuvaa eläkkeen suuruutta ja y kuukausittaista työtuloa. Kaavan mukaan prosentuaalinen osuus tulisi siis olemaan $\left(\frac{1036}{2000}\right) \times 100 = 51,8$. Käytetty elinaikakerroin on kuitenkin tällä hetkellä vain ennuste siitä mikä se tulisi olemaan kyseisen henkilön siirtyessä vanhuseläkkeelle. (Eläketurvakeskus 2012f.) Vastanneista kaksi ei niinkään ollut ajatellut tulevaa eläkeikäänsä koska näki sen vielä niin kaukaisena asiana. Muut haastateltavat kertoivat alkaneensa pohtia eläkeasioita, koska ne ovat olleet viime aikoina melko vahvasti esillä mediassa. Eniten haastateltuja huolesti tulevan eläkkeen suuruus, sillä esimerkiksi nykyinen taloustilanne on pakottanut valtiot tekemään entistä enemmän leikkauksia budjetteihinsa. Kolme vastaajista oli myös huolissaan siitä nouseeko eläkeikä tulevaisuudessa vielä paljon tämän hetkistä korkeammaksi valtion yrittäessä laskea eläkemenojen määrää.

Seuraavaksi haastattelussa selvitin, mikä on haastateltavien suhde eläkesäästämiseen: onko se jo aloitettu, milloin heidän mielestään olisi hyvä hetki aloittaa sekä mikä olisi sopivin eläkesäästöjen säästösumma ja riskitaso. Eläkesäästämisen aloittamisesta voidaan antaa saatujen vastausten perusteella suuntaa antava kuva seuraavanlaisella kuviolla:

Kuva 2. Eläkesäästämisen aloittaminen

Ainoastaan yksi vastanneista oli jo aloittanut eläkesäästämisen. Tämäkään eläkesäästäjä ei kuitenkaan ollut omatoimisesti ottanut selvää eläkesäästämiseen liittyvistä asioista, vaan hänen pankissa työskentelevä tuttavansa oli suositellut eläkesäästämisen aloittamista. Haastateltava ei kuitenkaan tiennyt itse eläkesäästämisestä paljoakaan, eikä edes sitä oliko hänellä eläkevakuutus vai kenties PS-tili. Hän osasi mainita summan jonka hän pisti säästöön kuukausittain sekä sen että säästöt olisivat nostettavissa vasta eläkeiässä. Laki pitkäaikaissästämisestä kuitenkin velvoittaa säästämissopimuksen tekijän antamaan säästäjälle tarvittava tieto kaikista säästämissopimukseen liittyvistä seikoista, joilla katsotaan olevan säästäjälle merkitystä. Haastateltava ei kuitenkaan ollut ilmeisesti ymmärtänyt sopimusta kokonaan tai perehtynyt siihen tarkemmin. Häntä ei niinkään kiinnostanut yksityiskohtaisempi tieto eläkesäästämiseen liittyen, vaan hänelle riitti tieto siitä, että jotain turvaa eläkeiälle kertyy pikkuhiljaa. Hänen luottamuksensa kyseisen pankin työntekijän osaamiseen oli siis melko vahva.

Kolme kuudesta, jotka eivät olleet vielä aloittaneet eläkesäästämistä, sanoivat syyksi että tällä hetkellä siihen ei ollut varaa. Kuten olettaa saattoi, tämän vas-

tauksen antoivat yksi haastateltavaa opiskelija sekä kaksi työssäkäyvää opiskelijaa. Päätoimisesti opiskeleva nuori, kuka ei työskennellyt koulun ohella, sanoi joutuvansa ottamaan tällä hetkellä opintolainaa rahoittaakseen opintonsa joten säästäminen lainarahoista tuntuisi hieman oudolta vaikka rahaa jäisikin välillä enemmän käyttöön kaikkien kuukausittaisten menojen jälkeen. Hän käytti ylimääräisen rahan mieluummin erilaisiin hankintoihin joita tällä hetkellä eniten tarvitsi. Työssäkäyvät opiskelijat, jotka mainitsivat varattomuuden säästämissä päätöksen lykkäämiselle, kertoivat että heille kyllä jäi kuukausittain ylimääräisiä varoja, mutta mieluummin he halusivat säästää ne lähitulevaisuuteen jotta voisivat muun muassa matkustella. Ketään näistä haastateltavista ei siis kokenut, että mahdollisten ylimääräisten varojen sitominen niin pitkälle aikavälille olisi heidän taloudellisessa tilanteessaan kannattavaa.

Kolme muuta jotka eivät olleet säästämistä aloittaneet kertoivat syyksi sen, että heillä ei ollut käynyt eläkesäästäminen vielä mielessä. Rahaa kyllä jäi kuukausittain ylimääräistä ja kahdella siirtyikin työtuloista kuukausittain pieni summa johonkin sijoituskohteeseen. Kuitenkin he kokivat että säästää olisi voinut vielä enemmänkin mutta eivät olleet perehtyneet eri vaihtoehtoihin. Yksi vastaaja ei omistanut käyttötilin lisäksi mitään säästämisen tai sijoittamisen kohdetta tai palvelua koska ei ollut jaksanut perehtyä olemassa oleviin vaihtoehtoihin. Nämä kolme vastaajaa siis kokivat että säästämiseen olisi hyvinkin varaa, mutta eivät olleet ajatelleet sitä aiemmin koska kukaan ei ollut kertonut heille kyseisestä vaihtoehdosta eivätkä he olleet osanneet hakea tietoa itsekään.

Haastattelujen lomassa kerroin haastateltaville hieman myös siitä kuinka paljon he voisivat saada eläkeikään mennessä rahaa säästöön. Vertailukohtina käytin tekemiäni laskelmia joissa verrattiin säästösummia kymmenen ja neljäkymmenen vuoden säästöajalla. Laskelmat ovat myöhemmin työssä näkyvillä. Kerroin myös että usein odottamaton sairastuminen voisi johtaa työkyvyn heikentymiseen minkä vuoksi ei välttämättä voisikaan työskennellä vanhuuseläkkeelle asti. Tämä omalta osaltaan taas laskisi lopullisen eläkkeen määrää. Asiaa hieman mietittyään kuusi seitsemästä vastaajasta sanoi, että eläkesäästäminen olisi hyvä aloittaa heti työelämään siirryttäessä koska sitä enemmän heille tulisi jää-

mään säästöjä eläkkeelle siirtyessä eikä mahdollisia sairastumisia tarvitsisi niinkään pelätä. Vain yksi haastatettava arvioi sopivan iän olevan noin kolmenkymmenen ikävuoden tienoilla kun oma elämäntilanne olisi hieman vakaampi ja hän olisi jo asettunut aloilleen.

Eläkesäästämisen aloittamista pohtiessaan opiskelijat ja työssäkäyvät opiskelijat arvioivat sopivaksi säästösummaksi noin kaksikymmentä euroa kuukaudessa. Tällainen summa ei veisi heidän kuukausittaisesta budjetistaan vielä liian suurta osaa ja tämän hetken saavutettu elintaso säilyisi edelleen. He mainitsivat myös, että säästösummaa voisi myöhemmin nostaa sen perusteella minkä tasoinen palkka heillä tulisi tulevaisuudessa työelämässä olemaan. Työssäkäyvien mielestä sopivin säästösumma liikkui viidenkymmenen ja sadanviidenkymmenen euron kuukausittaisen summan välillä. Sen verran heillä oli kuulemma liikkumavaraa kuukausibudjetissa eikä sitä tarvitsisi myöhemmin muuttaa jos elintaso säilyisi loppuun asti suunnilleen samalla tasolla. Neljä seitsemästä vastaajasta ei halunnut, että eläkesäästöillä otettaisiin riskiä, vaan he halusivat säästöjen kasvavan ennemmin korkoa vaikka tuotto-odotus olisikin pienempi kuin riskialttiimmassa sijoituksessa. Heidän mukaansa eläkesäästöt olivat sen verran tärkeitä, ettei niitä haluttu riskeerata suurempien tuottojen toivossa. Eläkesäästöjen oletettiin parantavan eläkeiän elintaso paremmin eikä elintason suhteen haluttu ottaa riskiä. Kolme muuta vastaajaa pitivät myös vähäriskisyyttä tärkeänä samoista syistä, mutta arvelivat että osan eläkesäästöistä voisi suunnata hieman korkeariskisempään sijoituskohteeseen suurempien tuottojen toivossa. Nämä kolme arvioivat kuitenkin sijoitussidonnaisten säästöjen olevan alle viisikymmentä prosenttia koko säästösummasta.

Yleensä nuoret kiinnostuvat säästämistä tarjoavista palveluista vasta silloin kun heille syntyy mielikuva tai tarve siitä, mihin he haluaisivat säästetyt rahat käyttää. Tämän jälkeen he yleensä alkavat etsiä tietoa ja ottavat oma-aloitteisesti yhteyttä palveluntarjoajiin. Eläkeiän ollessa heidän mielestään vielä kaukana tulevaisuudessa, he eivät osaa vielä ajatella niitä tarpeita tai haluja mitä heillä voisi olla eläkkeelle siirtymisen jälkeen. Usein asiaa aletaan ajatella liian myöhään sitten kun eläkeikä alkaa olla ajankohtainen. Nuorilla ei tunnu myöskään

olevan paljota tietoa siitä kuinka heidän eläkkeensä muodostuvat minkä vuoksi he eivät osaa pohtia eläkesäästämisen tarpeellisuutta. Heille ei myöskään ole tarjottu konkreettisia esimerkkejä siitä kuinka verotuetun eläkesäästämisen avulla säästöjä voisi kertyä aiemmin aloitettuna enemmän jos veroedun kohdistaa suoraa vuosittaiseen säästösummaan. Tämän vuoksi he saattavat ajatella, että säästämisen aloittaminen myöhemmällä iällä on tarpeeksi riittävää. Siihen vaikuttaa myös oletamus että terveys kestää ja työt jatkuvat aina eläkeikään asti. Kuluttajilla on tapana ottaa riskiä säästöillään silloin, kun raha koetaan niin sanotusti ylimääräiseksi. Kuitenkin haastateltavat nuoret pitivät eläkesäästöjä tärkeänä rahanlähteenä eläkepäiviä ajatellen, sillä niillä ei haluttu juurikaan ottaa suurta riskiä. Nuoret siis näkevät eläkesäästämisen tuomat hyödyt, mutta eivät kuitenkaan koe tarpeelliseksi toteuttaa ajoissa niitä toimenpiteitä joita turvattu eläkeikä voisi vaatia.

Vastausten perusteelle nuoret kokevat tällä hetkellä jaksavansa työelämässä helposti yli 60-vuotiaiksi, mikä on varmasti yksi syy siihen, etteivät he ole niinkään pohtineet vielä eläkeasioita. Kuitenkin eläkeiän nousu oli mietityttänyt joitakin haastateltavia. Esimerkiksi median esille tuomat pohdinnat sekä viimeaikojen keskustelut ja toimet eläkejärjestelmän ympärillä ovat saaneet nuoret miettimään tulevia eläkepäiviään entistä enemmän. Eläkeiän nosto ja eläkkeen suuruus ovat olleet esillä jo pitkään, mikä on saanut myös nuoret pohtimaan taloudellista selviytymistään eläkeiän tullessa ajankohtaiseksi. Kaikki nämä mietteet yhdessä vaikuttivat haastateltujen arvioihin siitä minkä ikäisenä he uskoivat jäävänsä eläkkeelle. Suurin osa haastateltavista koki niin sanotusti olevansa pakotettu jaksamaan työelämässä mahdollisimman pitkään median antamien negatiivisten kuvien vuoksi. Käytyt keskustelut ja uutisoinnit eläkkeiden ympärillä ovat aiheuttaneet nuorille paineita siitä kuinka he saavat tehtyä osansa työelämässä jotta he voisivat taata riittävän eläkkeen vanhemmilleen sekä heille itselleen. Suurin osa haastatelluista arvioi tulevan eläkkeensä olevan vähintään puolet heidän ansiotuloistaan. Arvio on melko realistinen verrattuna eläketurvakeskuksen eläkelaskurin antamaan tulokseen, sekä Eläketurvakeskuksen tekemiin laskelmiin. Kuitenkin haastateltavat olivat tästä huolimatta huolissaan eläkkeensä määrästä ja sen tuomasta taloudellisesta turvasta. Tämä huoli

ei kuitenkaan ole vielä riittänyt siihen, että nuoret olisivat alkaneet harkita eläkesäästämisen aloittamista.

Näiden kysymysten jälkeen perehdyin vielä syvemmin eläkesäästämistä tarjoaviin palveluihin ja nuorten tiedontarpeeseen eläkesäästämisasioissa. Kysyin mitkä ominaisuudet olisivat heille tärkeitä eläkesäästämistä tarjoavissa palveluissa, ovatko he saaneet niistä mielestään tarpeeksi tietoa sekä mistä asioista ja miten he haluaisivat tätä tietoa eniten saada. Neljä vastaajaa mainitsi hyvänä ominaisuutena sen, että rahat ovat mahdollista saada käyttöönsä vasta eläkeiässä. He kokivat, etteivät olleet niin kurinalaisia säästäjiä että onnistuisivat ilman avustusta pitämään eläkesäästöt käyttämättöminä aina eläkeikään asti. Loput kolme taas olivat sitä mieltä, että säästöjä pitäisi olla mahdollisuus nostaa jos elämäntilanne niin vaatii. Heidän mielestään mahdolliset yllätykselliset muutokset elämäntilanteessa saattaisivat aiheuttaa rahapulaa jonka vuoksi säästöjä voisi tarvita jo ennen eläkeikää. Mainitsinkin heille tämän jälkeen erikseen poikkeustapaukset, joissa eläkesäästöjä on mahdollisuus nostaa ennaikaisesti. Seuraava kuvio antaa hieman suuntaa siitä kuinka nuorten tiedontarve eläkesäästämisen suhteen voisi jakautua:

Kuva 3. Eläkesäästämisestä saatu tieto

Ainoastaan yksi vastaaja oli tutustunut eläkesäästämiseen ja kokenut saaneensa siitä tarpeeksi informaatiota. Tämä haastateltava ei kuitenkaan ollut aloittanut eläkesäästämistä, sillä hänen mielestään tieto on ollut hyvin epäselvää ja sitä on tullut kerralla liikaa, minkä vuoksi mielenkiinto eläkesäästämistä kohtaan oli pian lakannut. Hän ei myöskään pitänyt ajatuksesta, että säästöjä saisi maksimissaan ainoastaan kymmenen vuoden ajan eläkkeelle siirtymisen jälkeen. Hänen mielestään säästöjä tulisi saada aina kuolemaan asti tietty summa kuukaudessa varsinkin jos kyse on eläkevakuutuksesta. Näkemyksensä hän perusteli sillä, että kaikissa vakuutuksissa vakuutusyhtiöllä on niin sanottu ”häviämisen mahdollisuus” eli se voi joutua maksamaan vakuutetulle enemmän mitä vakuutettu on maksanut vakuutusyhtiölle vakuutusmaksuja. Eläkevakuutuksessa vakuutusyhtiö ei voi hänen mielestään hävitä koska se ei maksa sen enempää mitä eläkesäästäjä on säästänyt. Tämä oli mielestäni hyvin mielenkiintoinen katsontakanta, mutta olen kuitenkin sitä mieltä, ettei eläkevakuutusta ja tavallista vakuutusta voi keskenään verrata, joten vakuutusyhtiöiden tulisi asettaa näiden välille selkeät rajat ja erottaa ne tuotteina toisistaan jottei epäselvyyksiä pääsisi syntymään.

Neljä haastateltavaa sanoi, ettei ollut saanut eläkesäästämisestä minkäänlaista tietoa. Tämän vuoksi muun muassa osa heistä oli ajatellut, ettei eläkesäästäminen tule olemaan heille ajankohtaista vielä moneen vuoteen. Kaksi näistä neljästä mainitsi myös, että he olivat kyllä aiemmin kuulleet eläkesäästämisestä, mutteivät olleet halunneet perehtyä siihen. Syyksi he sanoivat, etteivät oletettavasti ymmärtäisi lukemaansa tietoa niin hyvin että kykenisivät tekemään ostopäätöksen. Toinen näistä kahdesta kertoi myös, että hänellä oli käynyt mielessä pankissa käynti eläkesäästämisasiossa, mutta hän ei ollut saanut aikaiseksi varata aikaa asiantuntevalle henkilölle. Kaksi haastateltavaa kertoi kyllä saaneensa jonkinlaista tietoa eläkesäästämisestä, toinen oma-aloitteisesti Internetistä hakemalla ja toinen pankissa työskentelevältä ystävältään. Molemmat kuitenkin mainitsivat, että he eivät tiedä eläkesäästämisasiosta läheskään tarpeeksi, ja että tieto on monimutkaista ja vaikeasti ymmärrettävää sekä terminologia on hankalaa. Haastateltava, joka oli saanut tietoa pankissa työskentelevältä ystävältään, oli kaikesta huolimatta aloittanut eläkesäästämisen, joten palve-

lun myynyt myyjä on varmasti ollut hyvin vakuuttava. Internetistä tietoa hakenut nuori sanoi että eläkesäästämisen hyödyistä ja ominaisuuksista oli hyvin vaikea rakentaa itse kokonaiskuvaa koska tietoa oli niin paljon. Tämän vuoksi hän oli siirtänyt asiaa myöhemmäksi. Vaikka nuoret olivat yleistetysti saaneet melko vähän tietoa itse eläkesäästämisestä, se vähäkin jo saadun tiedon laatu oli heidän mielestään liian monimutkaista. Tämä usein laskee kenen tahansa kuluttajan mielenkiintoa sillä on korkea kynnyks ostaa tuotetta mitä ei kunnolla ymmärrä. Osa haastateltavista myös mainitsi haastattelujen lomassa, että tietoa voisi saada esimerkiksi pankeista varmasti siinä muodossa että se olisi helposti sisäistettävissä, mutta he vierailevat pankissa niin harvoin etteivät pelkästään eläkesäästämisestä saatavan tiedon vuoksi viitsi varata aikaa rahoitusneuvojilta.

Tiedustellessani millaista tietoa haastateltavat haluaisivat eläkesäästämisestä saada, kuusi vastasi että ensimmäisenä ehdottomasti yksinkertaistettua tietoa. Kysyessäni tarkemmin millaisessa muodossa tämä yksinkertaistettu tieto voisi olla, kolme vastaajaa ehdotti että jonkinlaiset kuvat ja laskelmat, missä olisi selkeästi esitetty eläkesäästämisen mahdollisuudet, voisivat auttaa tiedon sisäistämässä ja hahmottaa kokonaiskuvaa. Sen jälkeen tietoa voisi lähteä syventämään jolloin asian ymmärtäminen sujuisi johdonmukaisesti ja säästämisspäättöksen tekeminen helpottuisi. Kukaan kuudesta vastaajasta ei osannut oikein yksilöidä sitä, mistä asioista he tarkalleen ottaen halusivat tietoa saada koska heillä ei ollut entuudestaan tarpeeksi tietoa eläkesäästämisestä kokonaisuutena. Suurin osa myönsi, ettei netistä niinkään tullut haettava itse tietoa, sillä he olettivat että sen ymmärtäminen ilman asiasta tietävää henkilöä olisi liian vaikeaa. Yksikään vastaaja ei pitänyt mukavana, että heihin oltaisiin eläkesäästämisasiossa yhteydessä puhelimitse. Vastaajien mukaan markkinointi on nykyään liaksi keskittynyt puhelinmyyntiin eikä puhelinmyyjien asiaa jaksa enää kuunnella vaan melkein heti puhelun alussa he ottavat kielteisen kannan riippumatta siitä mitä tuotetta tai palvelua puhelinmyyjällä olisi heille tarjota. Kolme nuorta mainitsi myös että puhelinmyyjät soittavat aina heidän mielestään väärään aikaan minkä vuoksi heidän asiaansa ei ehtisi edes kuunnella. Kysyessäni miten haastateltavat haluaisivat tietoa sitten saada, kaksi haastateltavaa sanoi

että he haluaisivat vierailla pankissa tai vakuutusyhtiössä itse, mutta ajan vaaraminen on yleensä aika iso kynnyks. Yksi nuori pohti, että esimerkiksi pankit voisivat järjestää ammattikorkeakouluopiskelijoille jonkinlaisen sijoitusillan missä voisi kertoa säästämistä noin yleensä ja mainita samalla eläkesäästämisen mahdollisuudet. Loput haastateltavista oli sitä mieltä, että tietoa voisi lähettää heille kotiin jolloin he voisivat tutustua siihen rauhassa pääpiirteittäin. Viisi haastateltavaa mainitsi, että olisivat voineet jo aiemmin kiinnostua eläkesäästämistä jos olisivat voineet ensin tutustua asiaan pääpiirteittäin ja saaneet siitä selkeän kokonaiskuvan.

Haastattelujen lomassa käytyjen keskustelujen perusteella huomasin myös, että haastateltavilla ei ollut oikeastaan minkäänlaista tietoa siitä, miten heidän eläkkeensä muodostuu. Kaikki mainitsivat saavansa eläkeotteen kerran vuodessa jossa on heille kertyneen eläkkeen määrä. Moni myös oletti, että eläkeotteessa oleva summa tulee takueläkkeen lisäksi summasta riippumatta, joten se olisi vain niin sanottua ekstrarahaa tulevan eläkkeen lisäksi. Haastateltujen tietotaso Suomen eläkejärjestelmästä oli siis hieman heikkoa. Haastattelujen jälkeen moni haastateltava jäi pohtimaan eläkesäästämisen merkitystä, ja kolme haastateltavaa sanoi heidän mielenkiintonsa heränneen haastattelun jälkeen niin, että harkitsivat eläkesäästämisen aloittamista tulevien kuukausien aikana.

4.3 Ajatuksia markkinoinnista

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena ei ollut niinkään tutkia mikä olisi paras keino markkinoida nuorille eläkesäästämispalveluja, mutta haastattelujen puitteissa tuon esille joitakin ajatuksiani. Jukka Lahtisen tekemä analyysi Philip Kotlerin teoksesta esittää, että asiakkaan ostopäätös rakentuu ostohalun ja ostokyvyn perusteella. Mielestäni tämä on yksi mahdollinen teoria jota soveltaa myös tähän opinnäytetyöhön. Mielestäni ostohalut vaikuttavat tässä tapauksessa ostokykyä enemmän ostopäätöksen tekemiseen. Ostokyky koostuu pääasiassa ostajan taloudellisesta tilanteesta. Vaikka opiskelijat mainitsivatkin taloudellisen tilanteen yhdeksi syyksi siihen, etteivät olleet aloittaneet eläkesäästämistä, tä-

mä johtui mielestäni enemmän siitä, että nuoret luulivat säästösummaa isommaksi, kuin sen todellisuudessa tarvitsisi olla. Ostohaluun vaikuttavat ensisijaisesti psykologiset tekijät kuten tarpeet, asenteet, elämäntyyli ja motiivit. Myös sosiaalisilla tekijöillä kuten perheellä ja muilla pienryhmillä on vaikutusta ostohalun muodostumiseen. Psykologiset tekijät ovat niitä sisäisiä seikkoja, joihin markkinointitoimenpiteillä yritetään vaikuttaa. (Lahtinen ym. 2007, 19–20.) Haastatteluja tehdessäni huomasin, ettei nuorilla ole enää sellaista suhdetta pankkiin, mitä esimerkiksi nyt eläkkeelle siirtyvillä on. Nuoret vierailevat pankissa harvoin joten heitä on vaikea tavoittaa muuten kuin puhelimitse. Tämä johtuu pitkälti teknologian kehityksestä sillä suurin osan päivittäisistä pankkiasioista on mahdollisuus suorittaa verkon kautta. Esimerkiksi jo eläkkeelle siirtyneet käyvät useammin pankissa hoitamassa päivittäisiä raha-asioitaan jonka vuoksi muiden pankin tarjoamien tuotteiden myyminen heille on huomattavasti helpompaa. Nuoret pitäisi saada vierailemaan pankissa useammin jolloin palvelujen myyminen tulisi helpommaksi samoin kuin pitkäkestoisten pankkisuhteiden luominen. Suurin osa pankeista kutsuu 18 vuotta täyttäneet nuoret keskustelemaan pankkiasioistaan, mutta asioiden ajan tasalla pitämisen ja pankin aktiivisuuden ei pitäisi mielestäni vielä jäädä siihen. Yleensä juuri täysi-ikäiseksi tulleet asuvat vielä vanhempiensa luona joten heille ei ole vielä muodostunut omaa, riippumattonta taloutta. Tämän vuoksi pankkien pitäisi panostaa palvelujen myynnissä ja asiakassuhteiden luomisessa noin 25-vuotiaisiin nuoriin joille on alkanut kertyä jo omaa pääomaa. Tässä iässä nuoret ovat jo alkaneet miettiä tulevaisuutta hieman kauaskantoisemminkin muun muassa oman asunnon ja perheen perustamisen suhteen. Pankit voisivat lähettää esimerkiksi kutsun tämän ikäisille nuorille jotta he voisivat saapua keskustelemaan tämän hetkisistä palveluista ja miettimään tulevaisuutta.

Tarpeet ovat ihmisen käyttäytymisen perusta, mutta niille on tyypillistä se, että vain osa niistä on aktivoituneena. Tarpeet aktivoituvat silloin kun tarve on niin voimakas, että ihminen sen havaitsee. (Lahtinen ym. 2007, 20.) Erityisesti pankkialalla näiden tarpeiden aktivointi on myynnissä ja markkinoinnissa keskeisessä asemassa. Tulee muistaa, että nuorten mielessä pankkipalveluja kilpailuttaessa ja vertaillaessa ei ensimmäisenä ole eläkepäivien turvaaminen vaan

lähitulevaisuuteen liittyvät taloudelliset seikat. Jos tavoitteena on nostaa eläkevakuutusten myyntiä, olisi järkevää täyttää ensin nuoria lähempänä olevia tarpeita, jotka koostuvat muun muassa ensimmäisen asunnon hankkimisesta sekä ensimmäisistä säästämisen- ja sijoitussopimuksista. Näiden tarpeiden tyydyttämisen jälkeen moni nuori kokee, että lähitulevaisuuden talous on hyvin turvattu ja he voivat jatkaa rauhallisesti eteenpäin. Tämän jälkeen on huomattavasti helpompaa lähteä myymään heille tuotteita, joita he eivät ole osanneet vielä ajatella tarvitsevänsä tai haluavansa kuten tässä tapauksessa eläkesäästämistä tarjoavia palveluita. Kaikkea tietoa ja vaihtoehtoja ei kannata tuoda kerralla esille koska näin vältetään aiheuttamasta nuorille niin kutsuttua informaatioahkyä.

Kysellessäni haastateltavilta tiedon laadusta ja erilaisista kanavista, minkä kautta he haluaisivat vastaanottaa tietoa eläkesäästämisestä, tärkeimpinä tekijöinä nousivat esille tiedot yksinkertaistaminen ja selkeys. Alussa liian monimutkainen lähestyminen saattaa saada mielenkiinnon laskemaan ja siirtämään asian käsittelyn tulevaisuuteen. Moni haastateltava mainitsi, että heidän mielenkiintonsa voisi saada heräämään esittämällä erilaisia laskelmia ja lukuja siitä kuinka paljon säästöä kertyisi milläkin säästösummalla. Ensimmäisessä kontaktissa nuoriin eläkesäästämispalveluja markkinoidessa on tärkeää antaa heidän tutustua heille tarjottaviin mahdollisuuksiin rauhassa selvittäen pääpiirteittäin millaisia vaihtoehtoja heille on tarjota ja antamalla niistä selkeän kokonaiskuvan jonka avulla asioiden pohtiminen tulisi helpommaksi. Esimerkiksi eläkesäästämässä olisi tärkeää esimerkkejä siitä kuinka paljon heille voisi suurin piirtein kertyä säästöjä nykyisen tilanteen vallitessa. Kannattavaa on myös painottaa, että pienikin säästösumma on hyvä alku ja sitä voi halutessa nostaa elämäntilanteen muuttuessa. Yksinkertainen informaatio on helpompaa sisäistää ja se saa kiinnostuksen heräämään, minkä jälkeen on helpompaa perehtyä muun muassa veroasioihin ja säästämissopimuksen yksityiskohtiin esimerkiksi keskustelemalla asiantuntevan henkilön kanssa.

Oleellisia tavoitteita eläkesäästämisen markkinoinnilla on nuorten mielikuvien synnyttäminen joiden avulla aktivoituu tarve eläkesäästämisen aloittamisesta. Pankin velvollisuus ei ole kertoa kuluttajille Suomen eläkejärjestelmästä ja

eläkkeen muodostumisesta, mutta myynnin kannalta ratkaisevaa voisi olla antaa hieman informaatiota esimerkiksi eläke-ennusteista, jolloin nuorilla olisi hieman realistisempi kuva siitä millainen elintason muutos eläkkeelle siirtymisestä voisi seurata. Tämän jälkeen heille olisi helpompi lähteä myymään mielikuvia siitä millaisia eläkepäiviä he haluavat tulevaisuudessa viettää: haluaisivatko he esimerkiksi matkustella tai kokeilla uusia harrastuksia. Pankkien palveluja myydessä mielikuvien luomisella on merkittävä rooli. Kun itse tuotetta ei voi nähdä tai koskea, asiakas luo itselleen kuvan siitä mitä hyötyä se tulee hänelle tuottamaan. Mielikuvat voivat vaihdella omakotitalosta uuteen autoon tai pitkään lomamatkaan. Palvelujen automatisoituessa ja itsepalvelun lisääntyessä henkilökohtaiset kontaktit asiakkaisiin ovat entistä enemmän vähentyneet mitkä ovat tuoneet vaikeuksia tällaisten palvelujen myyntiin. Varsinkin pankkien myyntitilanteet rakentuvat erään teorian mukaan pääsääntöisesti kenttämyyntityöstä jossa tulokset perustuvat myyjien ponnisteluihin, erityisesti ponnistelujen laatuun ja määrään. Myyjän päätarkoitus on tunnistaa asiakkaan piilevät tarpeet ja tarjota niihin sopivinta ratkaisua. Kenttätyöhön voidaan käsittää myös puhelinmyynti, mutta pankkien tarjoamat tuotteet ja palvelut usein yksilöidään jokaiselle asiakkaalle sopivaksi. (Lahtinen ym. 2007, 151.) Näin niiden etämyynti on huomattavasti hankalampaa kuin normaalien kulutustuotteiden joita voi ostaa keskustelematta myyjän kanssa kasvotusten. Vaikka tämänkaltainen teknologian kehitys luo pankeille kustannussäästöjä, tulee niiden kuitenkin huomioida myyntiä hankaloittavat seikat henkilökohtaisten asiakaskontaktien vähentyessä entisestään. Myyjät voivat toki soittaa asiakkaille ja sopia henkilökohtaisia tapausaikoja, mutta tämäkään ei välttämättä aina saa asiakasta saapumaan konttoriin.

Asenne on pysyvä, opittu taipumus käyttäytyä pitkälti samalla tavalla samankaltaisissa tilanteissa. Se ei vielä itsessään saa aikaa käyttäytymistä, mutta se toimii ihmisten käyttäytymistavan mahdollistajana. Asenne vaikuttaa siihen millä tavalla asiakas suhtautuu eri yrityksiin ja tuotteisiin. Se on muodostunut pääsääntöisesti henkilön lähiympäristön vaikutuksista. Nämä vaikutukset käsitetään myös ostopäätökseen vaikuttaviksi sosiaalisiksi tekijöiksi jotka muodostuvat esimerkiksi perheestä, suvusta, ystäväistä ja työtovereista. (Lahtinen ym. 2007,

21–23.) Nuoret usein pitävät pitkälle aikuisikään samat pankkipalvelut mitä heidän vanhempansa ovat heille jo lapsuudessa valinneet. Tämän vuoksi he eivät usein kyseenalaista tarjottavia palveluita tai tutustu niihin paremmin koska ovat tyytyväisiä siihen toimintamalliin mikä heille on aiemmin valittu ja mihin he ovat tottuneet. Näkisin, että suurimmaksi osaksi nuorten asenteet ja opit erityisesti finanssialan yrityksiä kohtaan tulevat suoraa vanhemmilta koska yleensä heidän avustuksellaan ollaan ensimmäisiä kertoja tekemisissä näiden yritysten kanssa. Näitä on esimerkiksi pankin vaikea lähteä muuttamaan, koska harva nuori on paljoa vielä itsenäisesti ollut tekemisissä finanssialan yritysten kanssa. Tämä johtuu lähinnä siitä, että heidän vanhempansa ovat jo nuorten lapsuusiässä avanneet tiettyyn pankkiin tilit ja ottaneet tietyistä vakuutusyhtiöstä vakuutukset. Nämä järjestelyt ovat voimassa usein vielä aikuisiälläkin eivätkä esimerkiksi opiskelevat nuoret niinkään koe tarvetta kilpailuttaa pankkeja. Pankin olisikin tärkeää panostaa juuri nuoriin koska tässä vaiheessa he rakentavat omaa talouttaan ja alkavat muodostaa omia, pitkäaikaisia pankkisuhteita joita siirtää eteenpäin taas omille lapsilleen. Kokemuksen puutteen vuoksi moni nuori kuuntelee esimerkiksi pankkiasioissaan melko paljon vanhempiaan ja heidän mielipiteitään, joten siksi on tärkeää luoda eläkesäästämisestä positiivinen ja kannattava kuva myös vanhemmalle väestölle. Moni vanhempi, joka kokee itsensä petetyksi pankkiasioissa, vaihtaa herkästi pankkia jolloin usein myös lasten pankkipalvelut siirtyvät vanhempien mukana. Vahingot ovat tällöin hyvin kauaskantoisia.

4.3.1 Laskelmat myynnin tukena

Myytävä tuote tai palvelu on Petteri Laineen mukaan vähintäänkin yhtä tärkeä kuin se tapa olla niitä myydään. Tarjottujen tuotteiden tai palvelujen kuvaaminen on haastava tehtävä, sillä sen tulee esittää asiakkaille asiat ymmärrettävästi ja nopeasti. Olen Laineen kanssa samaa mieltä siitä, että myynnillä ei välttämättä aina ole juurikaan aikaa tulkata yrityksen tuottamaa, valmiiksi painettua sanaa jokaiselle asiakkaalle ymmärrettäväksi. Tämän vuoksi myynnissä tulisi siirtyä lähemmäksi asiakasta havainnollistamalla tuotteet ja palvelut yksinkertaisem-

massa muodossa josta suurin osa asiakkaista voi ne helpommin sisäistää. (Laine, P. 2008, 246–247.) Tämän vuoksi kannattaa esittää muun muassa erilaisia vertailulukuja siitä, kuinka paljon enemmän säästöä kertyisi jos säästämisen aloittaisi nyt eikä vasta kymmenen vuoden päästä. Myös rahoitusneuvojen työtä voisi helpottaa jokin laskelmataulukko, jota esitellä potentiaalisille asiakkaille erilaisten tapaamisten yhteydessä. Tietoa on usein paljon ja sitä on eri talletusvaihtoehtoista hyvin yksityiskohtaisestikin, joten vaihtoehtojen hahmottaminen keskeisimmiltä ominaisuuksiltaan kävisi helpoiten selkeillä kuvioilla. Aikaisemmin mainittua koronkorko-kaavaa voi hyödyntää esimerkiksi erilaisten tarjoutusten vertailun lisäksi myös selventämään jonkin tuotteen tuomat taloudelliset hyödyt. Useimmiten kuluttajat ymmärtävät huomattavasti pitkää selostusta helpommin havainnollistetut ja yksinkertaistetut esimerkit joiden pohjalta lähteä rakentamaan kokonaiskuvaa tarjotusta palvelusta ja tuotteesta.

Koronkorko-kaavaa käyttäen voin tehdä kaksi yksinkertaista taulukkoa, joiden avulla vertailla esimerkiksi suoran rahastosijoituksen ja vapaaehtoisen eläkevakautuksen lopullisia tuottoja eläkkeelle siirryttäessä. Eläkevakuutusta tarkastellen veroedun näkökulmasta ja rahastosijoitusta vuosittain maksettavan pääomaveron näkökulmasta. Käytän taulukoissa kahta eri säästämisaikaa jotka ovat 10 ja 40 vuotta. Laskelmissani oletan pääomaveron pysyvän samana ja veroprosentin olevan 28. Sijoituskohteena on sama, keksitty rahasto jonka vuotuinen tuotto-odotus on 7 prosenttia. Tuotto-prosentin oletan pysyvän muuttumattomana koko säästöajan. Oletan myös, että sijoittajat säästävät vuosittain saman summan eli kuusisataa euroa joko suoraan rahastosijoitukseen tai eläkevakuutukseen. Tämä sijoitussumma on melko realistinen tarkasteltaessa haastateltavien arvioita kuukausittaisesta säästösummasta. Kuudensadan euron vuosittainen säästösumma tarkoittaisi viidenkymmenen euron kuukausittaisesta säästösummasta, joka asettuu haastateltujen arvioissa keskitasolle. Eläkevakuutuksen säästösummassa on huomioitu 28 prosentin verovähennysoikeus ansiotuloista lisäämällä verovähennyksestä saatu raha suoraan säästettävään summaan. Näissä laskelmissa en kuitenkaan huomioi kuolemanvaravakuutusmaksun prosentuaalista määrää vakuutusmaksuista, joka ei ole verovähennykelpoinen. Kuolemanvaravakuutusmaksun prosentuaalinen osuus vakuutus-

maksuista vaihtelee muuan muassa iän, sukupuolen ja vakuutusyhtiön mukaan, joten koin parhaaksi jättää sen pois laskelmista mutta kuitenkin huomioida sen lopullisissa päätelmissä. Näin ollen eläkevakuutuksen kuukausittainen säästösumma on 768 euroa, jonka laskin kaavalla:

$$x + x0,28$$

Kaavassa x kuvaa vuosittaista säästösummaa ilman veroetua. Luku 0,28 kuvaa 28 prosentin veroa desimaalilukuna. Tällä kaavalla laskettuna eläkevakuutuksen vuotuiseksi säästösummaksi tulee $600 + 600 \times 0,28 = 768$. Suoran rahastosijoituksen vuotuisessa tuotto prosentissa on huomioitu tuotto-osuudesta maksettava vuosittainen 28 prosentin pääomavero joten vuotuiseksi tuotto prosentiksi tulee 5,04 prosenttia kaavalla:

$$y - y0,28$$

Kaavassa y kuvaa tuotto prosenttia ennen tuotosta maksettuja veroja ja 0,28 on jälleen 28 prosentin vero esitettynä desimaalilukuna. Tämän kaavan mukaan rahastosijoituksen vuotuiseksi tuotto prosentiksi tulee näin ollen $7 - 7 \times 0,28 = 5,04$. Laskettaessa säästösummaa säästöajan lopussa käytän siis jo aiemmin mainittua koronkorko-kaavaa:

$$S_n = \frac{(1+i)^n - 1}{i} k$$

Lasketuissa taulukoissa lyhennysmerkintä p.a. tarkoittaa per annum eli kerran vuodessa maksettavaa korkoa joka lisätään siihen asti kertyneeseen pääomaan. Rahastosijoituksessa sovelsin kaavaa seuraavanlaisesti:

$$S_{10} = \frac{(1+0,0504)^{10} - 1}{0,0504} \times 600 = 7560,84$$

Tämän jälkeen sijoitin eläkevakuutuksen arvot samaan kaavaan jolla sain seuraavanlaisen laskelman:

$$S_{10} = \frac{(1+0,07)^{10}-1}{0,07} \times 768 = 10611,03$$

Eläkesäästämisen säästösummassa pitää vielä huomioida pääomavero jonka oletan olevan 28 prosenttia. Laskentaan voi soveltaa samaa kaavaa kuin rahastosijoituksen tuotto-odotusprosenttia laskettaessa. Tällä kaavalla saadaan seuraavanlainen laskelma:

$$10611,03 - 10611,03 \times 0,28 = 7639,94$$

Laskemistani arvoista sain rakennettua taulukon jolla havainnollistaa rahastosijoituksen ja eläkevakuutuksen eroja kymmenen vuoden säästöajalla:

Säästöaika 10 vuotta	Rahastosijoitus	Eläkevakuutus
Säästöaika vuosissa	10	10
Säästösumma/vuosi	600,00 €	768,00 €
Tuotto-odotus/p.a.	5,04 %	7,00 %
Varat säästöajan lopussa	7560,84 €	10611,03 €
Pääomavero säästöajan lopussa		28 %
Säästösumma veron jälkeen	7560,84 €	7639,94 €

Taulukko 1. Sijoitukset 10 vuoden laina-ajalla

Laina-ajan ollessa kymmenen vuotta, eläkevakuutus näyttäisi tuottavammalta jos laskelmissa ei huomioida kuolemanvaravakuutusmaksua. Verovähennysoi-

keus on näissä laskelmissa 28 prosenttia, mutta jos laskelmissa huomioitaisiin kuolemanvaravakuutuksen prosentuaalinen osuus vuotuisesta säästösummasta, luku jäisi luultavasti nykyistä pienemmäksi mikä omalta osaltaan vaikuttaisi lopulliseen säästösummaan alentavasti. Laskelmissa ei ole myöskään huomioitu mahdollisia kustannuksia näistä säästämisen muodoista voisi aiheutua. Tällaisia kustannuksia olisivat esimerkiksi vakuutusyhtiöiden ja rahoituslaitosten perimät palvelumaksut. Tämän taulukon perusteella kymmenen vuoden laina-ajalla tuottoerot vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ja suoran rahastosijoittamisen välillä tulisivat tällä yksinkertaistetulla laskutavalla olemaan melko pienet. Kuitenkin veroedun tuomat hyödyt realisoituvat useimmiten vasta pidemmällä aikavälillä. Tarkastellessa tuottoeroja 40 vuoden säästöajalla, saadaan samoja laskukaavoja ja päätelmiä käyttäen seuraavanlainen taulukko jossa laskelmat ovat muutoin samat, mutta suoritusten määrä n on korvattu neljäälläkymmenellä:

Säästöaika 40 vuotta	Rahastosijoitus	Eläkevakuutus
Säästöaika vuosissa	40	40
Säästösumma/vuosi	600,00 €	768,00 €
Tuotto-odotus/p.a.	5,04 %	7,00 %
Varat säästöajan lopussa	73 191,26 €	153 319,77 €
Pääomaveron säästöajan lopussa		28 %
Säästösumma veron jälkeen	73 191,26 €	110 390,23 €

Taulukko 2. Sijoitukset 40 vuoden laina-ajalla

Taulukosta on selkeästi havaittavissa, kuinka eläkevakuutuksen tuotto nousee huomattavasti korkeammaksi kuin suoran rahastosijoituksen. Ottaen huomioon kuolemanvaravakuutuksen ja muut kulut, tuotto olisi kaiken kaikkiaan korkeampi olettaen verokannan pysyvän samana 40 vuoden ajan ja suuntaamalla verovähennyksistä saatu etu suoraan vuotuisen säästösummaan. Verotuettu elä-

kesäästäminen ei siis niinkään välttämättä ole tuottoisampaa lyhyemmällä aikavälillä, mutta pidemmällä tuotot saattavat nousta suoria sijoituksia korkeammalle.

Näitä johtopäätöksiä voisi käyttää hyvinä myyntiargumentteina nuorille kohdistuvassa markkinoinnissa. Muun muassa näillä taulukoilla on helppo havainnollistaa kuinka tärkeää on aloittaa säästäminen jo nuorella iällä jotta siitä voisi saada parhaan mahdollisen tuoton. Nuoria voi myös valistaa hieman eläkeikään varautumisessa muistuttamalla esimerkiksi aiemmin mainituista epävarmuustekijöistä, joita liittyy erityisesti eläkeiän kustannusten nousuun. Tulotason laskiessa työntekijän jäädessä eläkkeelle, myös kustannukset saattavat nousta esimerkiksi mahdollisten sairauksien myötä.

4.3.2 Esimerkki markkinointisuunnitelmasta

Lopuksi päätin vielä rakentaa suppean markkinointisuunnitelman oppimieni asioiden perusteella. Haastavaa markkinoinnissa on saada alussa tieto perille asti. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että eivät halunneet kuulla eläkesäästämisestä ensimmäiseksi puhelimitse. Myös myyjän on hankalaa kertoa sellainen sanoma puhelimesta, mikä vastaajat näkevät jo ennestään monimutkaisena. Mahdollisia markkinoinnin keinoja olisi esimerkiksi lähettää nuorille ensimmäisenä mainoskirje. Se kertoisi pääpiirteittäin eläkesäästämisen vaihtoehtoista ja se voisi sisältää myös erilaisia esimerkkilaskelmia säästöjen karttumisesta. Siinä voisi myös antaa hieman informaatiota nykytilanteen eläke-ennusteista. Tärkeää on luoda nuorille mielikuvia siitä mitä he voisivat eläkkeelle jäämisen jälkeen tehdä kun heillä on enemmän aikaa, haluaisivatko he kenties matkustella vai aloittaa uusia harrastuksia. Nuorille voi kertoa, että varsinaisen eläkkeen tarkoituksena on säilyttää eläkkeelle siirtyvän elintaso kohtuullisena, joten eläkesäästöjen avulla voi esimerkiksi toteuttaa luotuja mielikuvia ja haaveita. Vaikka haastateltavilla olikin positiivinen kuva eläkkeensä suuruudesta, he pitivät sitä kuitenkin melko pienenä. Realistinen kuva eläkkeen suuruudesta saattaisi omalta osaltaan edesauttaa säästämissä päätöksen tekemistä. Kiinnostuksen he-

rättyä nuoret saattavat hakea itsenäisesti tietoa lisää tai ottaa oma-aloitteisesti yhteyttä pankkiin.

Jonkin ajan kuluttua esitteiden lähettämisestä voisi olla ajankohtaista soittaa nuorille ja sopia heidän kanssaan esimerkiksi tapaamisajasta asiakaspalvelijan kanssa jolloin he voisivat käydä tarkemmin läpi heille tarjottuja mahdollisuuksia. Tapaamisaikojen sopiminen olisi jälkeinpäin huomattavasti helpompaa, koska lähetetty mainoskirje on herättänyt jo mielenkiintoa pankin palveluja kohtaan. Soittaminen varmistaisi myös sen, että ne nuoret jotka eivät itse ole kovinkaan aktiivisia yhteydenotossa, saisivat kuitenkin mahdollisuuden kuulla kyseisestä asiasta lisää. Tämän prosessin tarkoituksena olisi, että monimutkainen asia aukenisi nuorille pikkuhiljaa jolloin heille ei tulisi niin sanotusti informaatioähkyä ja mielenkiinto säilyisi koko ajan aina säästämisspäättöksen tekoon asti. Yhteen haastateltavaan oltiin aiemmin oltu yhteydessä eläkesäästämisspalvelujen suhteen. Hän oli perehtynyt asiaan ja osasi sanoa mitkä hänen mielestään olivat hyviä ja mitkä huonoja ominaisuuksia. Hän ei kuitenkaan ollut aloittanut säästämistä, ja suurimpana syynä hän mainitsi mielenkiinnon laskemisen asioiden ollessa liian vaikeasti ymmärrettäviä. Asioiden ymmärtämistä vaikeutti hänen mukaansa muun muassa se, että kaikki informaatio tuli kerralla kaikessa monimutkaisuudessaan joten sen käsittely isona kokonaisuutena kävi melko hankalaksi ja päätöksen tekeminenkin vaikeutui.

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Jo ennen haastattelujen aloittamista oli odotettavaa, että monikaan haastateltava ei ollut aloittanut eläkesäästämistä. Ainoastaan yksi haastateltava oli tehnyt rahoitusyhtiön kanssa eläkesäästämissopimuksen. Keskustelujen jälkeen nuoret pohtivat eläkesäästämistä uudentalaiselta kannalta ja haastattelujen lopputuloksena olikin, että nuorten mielestä eläkesäästäminen tulisi aloittaa heti työelämään siirtyessä.

Niiden haastateltavien, jotka eivät vielä olleet säästämistä aloittaneet eivätkä tutustuneet tähän vaihtoehtoon, mainitsivat keskeisimmiksi syiksi taloudellisesta tilanteesta ja informaation puutteesta johtuvat syyt. Vähäinen varallisuus koetaan usein esteeksi säästämisen aloittamiselle, sillä säästäjät usein ajattelevat, että pienen summan säästäminen olisi melko turhaa. Keskusteltaessa kysymysten lomassa, osa haastateltavista mainitsikin, etteivät uskoneet pienen summan kerryttävän paljoakaan säästöjä. Eräät myös ajattelivat että pankki ei edes haluaisi tehdä säästösopimusta jos he säästäisivät vain muutaman kymmenen euroa vuodessa. Moni nuori ei tee itse laskelmia siitä, kuinka paljon missäkin ajassa pienenkin summan säästäminen kerryttäisi heille varallisuutta. Nuoria olisikin helpompi houkutella säästämään painottamalla, että säästämisen voi myös aloittaa hyvin pienellä summalla sekä osoittamalla että pankki on hyvin halukas auttamaan myös heitä, kellä säästösummat liikkuisivat vuodessa esimerkiksi muutamissa kympeissä. Moni nuori kokee, etteivät ole tervetulleita pankkiin keskustelemaan raha-asioista esimerkiksi opintotuen ollessa käytännössä heidän ainoa tulonlähteensä. Kuitenkaan ei voi ennustaa mikä asiakkaan taloudellinen tilanne tulisi olemaan esimerkiksi muutaman vuoden päästä joten tärkeää on osoittaa asiakkaille, että he tulevat saamaan parasta mahdollista asiantuntijuutta säästämisasioissa riippumatta heidän rahaliikenteensä suuruudesta.

Toiseksi syyksi haastateltavat mainitsivat, ettei eläkesäästäminen ollut käynyt heillä mielelläkään. Suurin osa eläkesäästämistä koskevasta informaatiosta on

ainoastaan Internetissä, eivätkä he juurikaan itsenäisesti tutustu pankkien tai vakuutusyhtiöiden tarjoamiin palveluihin. Kuitenkin kysyessäni itse haastattelussa sekä haastattelun jälkeen käytyjen keskustelujen jälkeen nuoret sanoivat, että säästäminen olisi heidän mielestään hyvä aloittaa heti työelämän alkaessa. Syy siihen että nuoret eivät ole aloittaneet eläkesäästämistä ei siis niinkään ole siinä, että he kokisivat asian huonona tai turhana. Informaatio eläkesäästämisen mahdollisuuksista ei ole tavoittanut heitä, joten he eivät olleet pohtineet sitä aiemmin. Nyky-yhteiskunnassa informaatiotulvan määrä on valtava ja varsinkin tieto, joka vaatii oma-aloitteista hakemista asiakkaan puolelta, ei yleensä saavuta heitä ennen tarpeen syntymistä. Ne haastateltava, jotka olivat jo ennestään saaneet tietoa eläkesäästämisestä, mainitsivat tiedon olevan monimutkaisen ja vaikeasti ymmärrettävää. Tämä laskee usein nuorten mielenkiintoa ja saa heidät lykkäämään säästämisspätöstä myöhemmäksi. Eläkeiän ollessa kaukana nuoret voivat ajatella että monimutkaisen asian tutkiminen ei ole välttämättä tällä hetkellä ajankohtaista joten sen voi siirtää johonkin myöhempään ajankohtaan kun mielenkiinto asiaa kohtaan on enemmän herännyt. Pankkipalvelujen siirtyessä Internetiin, nuoret ovat asioineet konttoreissa entistä vähemmän jolloin heidän tavoittaminen myynnillisessä mielessä on vaikeutunut entisestään.

Opinnäytetyössä esitin joitain ajatuksia siitä, kuinka eläkesäästämisen markkinointi suoraa nuorille voitaisiin toteuttaa. Lisätutkimuksen aiheena voisi olla toimivien markkinointikeinojen ja -kanavien tutkiminen sekä kenties niiden testaaminen ja kehittäminen. Monet nuoret ottavat esimerkiksi vanhemmistaan rahanasioiden hoidossa, joten lisätutkimuksen kohteena voisi olla myös ikääntyvämpi väestö, jolla eläkepäivät ovat jo lähestymässä. Heidän asenteillaan eläkesäästämistä kohtaan voi olla suuri merkitys myös nuorten eläkesäästämisen edesauttamisessa. Mielenkiintoista olisi myös selvittää kuinka eläkesäästöjen puuttuminen oikeasti vaikuttaa nyt eläkkeelle siirtyvien työntekijöiden elintasoon ja kaduttaako heitä se etteivät he olleet aloittaneet eläkesäästämistä aiemmin.

LÄHTEET

Elo, K.; Klaavo, T.; Risku, I. & Sihvonen, H. 2009. Lakisääteiset eläkkeet. Pitkän aikavälin laskelmat 2009. Vaasa: Eläketurvakeskus.

Eläketurvakeskus 2012a. Eläke osana sosiaaliturvaa. Viitattu 1.2.2012
http://www.etk.fi/fi/service/el%C3%A4ke_osana_sosiaaliturvaa/234/el%C3%A4ke_osana_sosiaaliturvaa.

Eläketurvakeskus 2012b. Eläketurvan kattavuus ja vakuuttaminen. Viitattu 1.2.2012
http://www.etk.fi/fi/service/el%C3%A4keturvan_kattavuus_ja_vakuuttaminen/235/el%C3%A4keturvan_kattavuus_ja_vakuuttaminen.

Eläketurvakeskus 2012c. Vanhuuseläke. Viitattu 7.3.2012
<http://www.etk.fi/fi/service/vanhuusel%C3%A4ke/241/vanhuusel%C3%A4ke>.

Eläketurvakeskus 2012d. Työkyvyttömyyseläke Viitattu 7.3.2012
<http://www.etk.fi/fi/service/ty%C3%B6kyvytt%C3%B6myysel%C3%A4ke/242/ty%C3%B6kyvytt%C3%B6myysel%C3%A4ke>.

Eläketurvakeskus 2012e. Keskimääräiset eläkkeet. Viitattu 29.3.2012
http://www.etk.fi/fi/service/keskim%C3%A4%C3%A4r%C3%A4iset_el%C3%A4kkeet/262/keskim%C3%A4%C3%A4r%C3%A4iset_el%C3%A4kkeet.

Eläketurvakeskus 2012f. Eläkelaskuri. Viitattu 16.4.2012
http://www.etk.fi/fi/gateway/PTARGS_0_2712_488_304_2886_43/http%3B/content.etk.fi%3B7070/publishedcontent/publish/etkfi/fi/sis%C3%A4lt%C3%B6sivut/laskurit/elakelaskuri.html.

Finanssivalvonta 2012a. Eläkesäästäminen. Eläkevakuutus. Viitattu 1.3.2012
<http://www.finanssivalvonta.fi/FI/FINANSSIASIAKAS/TUOTTEITA/ELAKESAASTAMINEN/ELAKEVAKU/Pages/Default.aspx>.

Finanssivalvonta 2012b. Eläkesäästäminen. Eläkevakuutus. Ominaisuuksia. Viitattu 1.3.2012
<http://www.finanssivalvonta.fi/FI/FINANSSIASIAKAS/TUOTTEITA/ELAKESAASTAMINEN/ELAKEVAKU/OMINAISUUKSIA/Pages/Default.aspx>.

Finanssivalvonta 2012c. Sidottu pitkäaikaissäästäminen (PS). Viitattu 14.3.2012
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Elakesaastaminen/PS/Pages/Default.aspx>.

Finanssivalvonta 2012d. Pitkäaikaissäästäminen (PS). Ominaisuudet. Viitattu 14.3.2012
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Elakesaastaminen/PS/Ominaisuuksia/Pages/Default.aspx>.

Finanssivalvonta 2012e. Eläkevakuutus. Kulut ja Tuotot. Viitattu 14.3.2012
http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Elakesaastaminen/Elakevakuutus/Kulut_tuotot/Pages/Default.aspx.

Hirsjärvi, S.; Remes, P.; Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Tammi.

Kahra, H. 2009. Osakemarkkinoiden näkymät ja haasteet eläkesijoittamiselle. Vaasa: Eläketurvakeskus.

Kansaneläkelaitos 2012a. Kansaneläkkeen määrä. Viitattu 1.2.2012
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/251002130719HN?OpenDocument>.

- Kansaneläkelaitos 2012b. Työttömyyseläke. Viitattu 7.3.2012
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/220801135827EH?OpenDocument>.
- Kansaneläkelaitos 2012c. Takuueläke. Viitattu 7.3.2012
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/230810102229HN?OpenDocument>.
- Kansaneläkelaitos 2012d. Kenelle kansaneläkettä. Viitattu 14.3.2012
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/090608100530HN>.
- Kuntien eläkevakuutus 2012. Osatyökyvyttömyyseläke ja osakuntoutustuki. Viitattu 7.3.2012
http://www.keva.fi/fi/elakkeet/elakkeet_sairauden_perusteella/osatyokyvyyttömyyselake/Sivut/Default.aspx.
- Laki sidotusta pitkäaikaissäätämisestä 22.12.2009/1183.
- Lahtinen J.; Isoviita A. 2007. Markkinoinnin perusteet. Tampere: Avaintulos Oy.
- Laine P. 2008. Myynnin anatomia. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Lotti, L. 2001. Tehokas markkina-analyysi. Helsinki: Wsoy.
- Niemelä H.; Salminen K. 2009. Kansallisten eläkestrategioiden muotoutuminen ja Euroopan unionin avoin koordinaatiomenetelmä. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Niskanen, J.; Niskanen, M. 2010. Yritysrahoitus. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Maunu, T.; Tenhunen S. 2012. Eläkesäästäminen psykologisen taloustieteen näkökulmasta. Helsinki: Eläketurvakeskus.
- Poikonen P.; Silvola T. 2010. Eläkesäästäminen. Helsinki: Finva.
- Pörssisäätiö 2012. Sijoittajan vero-opas 2010. Vakuutuslainsäädännön muutokset. Viitattu 1.3.2012
<http://www.porssisaatio.fi/artikkelit/sijoittajan-vero-opas-2010,4>.
- Risku, I.; Elo, K.; Klaavo, T.; Lahti, S.; Sihvonen, H.; Vaittinen, R. 2011. Lakisääteiset eläkkeet: pitkän aikavälin laskelmat 2011. Eläketurvakeskus. Saatavissa:
http://www.etk.fi/fi/service/julkaisut/440/julkaisut?contentPath=fi%2Fjulkaisut%2Ftutkimusjulkaisut%2Fraportit%2Flakisaateiset_elakkeet_pitkan_aikavalin_laskelmat_2011
- Saaranen P.; Koltola E.; Pösö J. 2011. Liike-elämän matematiikka. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2012. Perhe-eläke. Viitattu 7.3.2012
http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/perhe_elake.
- STTK 2012. Työeläkeote kertoo kertyneet ansiot. Viitattu 14.3.2012
<http://www.sttk.fi/fi-fi/elakkeet/tyoelakeote-kertoo-kertyneet-ansiot/>.
- Takala M.; Sievänen M.; Metsämäki J.; Rantahalvari V. 2004. Osa-aikaeläke. Helsinki: Talentum.
- Taloussanomien 2012. Taloussanakirja: koronkorko. Viitattu 15.8.2012.
<http://www.taloussanomien.fi/porssi/sanakirja/termi/koronkorko/>
- Tuominen, E. 2004. Eläkeuudistus ja ikääntyvien työssä jatkamisaikeet. Helsinki: Eläketurvakeskus.
- Työeläke 2012a. Työeläkejärjestelmä. Tiedotteet. Viitattu 1.2.2012
<http://tyoelake.fi/Page.aspx?Section=39133&Item=65485>.
- Työeläke 2012b. Työeläkejärjestelmä. Työeläketurvan periaatteet. Viitattu 1.2.2012
<http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=39134>.

- Työeläke 2012c. Eläke-etuudet. Viitattu 1.2.2012
<https://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=39094>.
- Työeläke 2012d. Arvioi elinaikakertoimen vaikutusta. Viitattu 23.2.2012
<http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=45367>.
- Työeläke 2012e. Tulevaisuuden työ ja eläke. Viitattu 29.3.2012
<http://www.tyoelake.fi/Page.aspx?Section=65448>.
- Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2008. Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas. Helsinki: Fine. Saatavissa <http://www.fine.fi/index.php?item=182>.
- Vero 2012. Eläkkeet ja verotus vuonna 2012. Viitattu 15.3.2012
http://www.vero.fi/fi/Fl/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Elakkeet_ja_sosiaali_tuudet/Elakkeet_ja_verotus_2012%2819737%29.
- Veronmaksajain Keskusliitto Ry 2012a. Vapaaehtoinen eläkevakuutus. Viitattu 22.2.2012
<http://www.veronmaksajat.fi/omatveroasiat/vapaaehtoinenelakevakuutus>.
- Veronmaksajain Keskusliitto Ry 2012b. Ps-tili. Viitattu 22.2.2012 <http://www.veronmaksajat.fi/fi-Fl/omatveroasiat/pstili/>.
- Ylönen, M. 2011. Eläkesäästäminen 2011. Helsinki: Fine

Haastattelulomake

- Ikä?
- Elämäntilanne?

Tuleva eläkeikä

Vanhuuseläkkeelle voi siirtyä oman valintansa mukaan 63 – 68-vuotiaana.

Tulevina vuosina suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle, eläkemaksuihin on odotettavissa korotuksia työvoiman puutteen vuoksi. Myös tulevan eläkkeen määrän odotetaan laskevan mm. odotettavissa olevan eliniän kasvun vuoksi, joka omalta osaltaan vaikuttaa elinaikakertoimeen jolla tulevan eläkkeen suuruus määritellään.

Keskieläke vuonna 2011 oli 1 370 euroa.

- Minkä ikäisenä arvelet jääväsi eläkkeelle?
- Kuinka monta prosenttia uskoisit eläkkeesi olevan työtuloistasi?
- Mietityttääkö Sinua eläkeiän nousu ja tulevan eläkkeesi suuruus?

Eläkesäästäminen

- Oletko jo aloittanut/haluaisitko aloittaa säästämisen eläkepäivien varalle?
Miksi?
- Milloin on mielestäsi sopiva hetki aloittaa säästäminen eläkepäiviä varten? Miksi?
- Paljonko säästät/haluaisit säästää kuukaudessa eläkepäiviäsi varten?

- Oletko valmis ottamaan riskiä eläkesäästöilläsi suurempien tuottojen toivossa?

Eläkeasioista saatava tieto

- Oletko mielestäsi saanut riittävästi tietoa eläkeasioista/eläkesäästämisestä?
- Mistä olet hakenut tietoa?
- Mistä asioista haluaisit saada enemmän tietoa?
- Miten haluaisit saada tietoa?